

VATRA NOASTRĂ ROMÂNEASCĂ

ISSN 2360-218X • ISSN-L 2360-218X • ANUL XVII • NR. 27 (48) • SERIE NOUĂ • IULIE - SEPTEMBRIE 2017

PERIODIC AL FILIALEI JUDEȚENE BOTOȘANI A UNIUNII VATRA ROMÂNEASCĂ

MEMBRII FONDATORI, IN MEMORIAM : IONEL BEJENARU, ION FETCU

**2 IULIE – COMEMORAREA BINECREDINCIOSULUI VOIEVOD
ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT**
513 ani de la trecera în eternitate a Voievodului

29 IULIE - ZIUA IMNULUI NAȚIONAL AL ROMÂNIEI

**30 AUGUST – ZIUA DE LUPTĂ ÎMPOTRIVA
IREIDENTISMULUI MAGHIAR**
Comemorarea a 77 ani de la Diktatul de la Viena din 1940 și a
masacrelor hortyiste din Ardealul de Nord

31 AUGUST – ZIUA LIMBII ROMÂNE
Aniversarea Proclămării Limbii Române ca limbă oficială în Basarabia
(R.S.S. Moldovenească) la 31 AUGUST 1989

**Mihai Eminescu - version française de
Paula Romanescu**

*Eminescu n'a pas existé.
Il y avait seulement un beau pays au bord d'une mer
Là où les vagues font des nœuds blancs
Comme une barbe mal peignée de vieux prince...*
continuarea la pag. 2

**Ziua Limbii Române, 2017, în Basarabia
și nordul Bucovinei**

La Cernăuți, au avut loc manifestările dedicate Zilei Limbii Române. La 3 septembrie 2017, Societatea Culturală "Mihai Eminescu" din Cernăuți, Societatea "Junimea", cărora li s-au...
continuarea la pag. 13

**Pentru respectarea Centenarului Marii
Uniri**

Academia Română este principala instituție a conștiinței naționale a românilor. Această menire este inserată în actul ei de naștere, proiectul ei constitutiv, rostul instituției și destinul său primordial...
continuarea la pag. 4

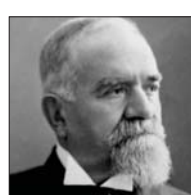

**Acad. Ioan-Aurel Pop – “Nu am primit
Transilvania cadou!”**

4 iunie 1920, Palatul Marele Trianon de la Versailles. Atunci și acolo a fost semnat binecunoscutul tratat care stabilește până azi granițele multor state europene. Prin acest act, României i-au...
continuarea la pag. 17

“Pentru cei roșiți, pentru mântuirea lor...”
Opinia publică și societatea civilă românească sunt profund îngrijorate de soarta minorității românești din Ucraina, ca urmare a intenției de suprimare a învățământului în limba română...
continuarea la pag. 6

**Un secol de la intrarea României în
Războiul de Întregire (5)**

Anul 1918 – ora astrală a neamului românesc – a marcat încheierea procesului de formare a statului național român, ca urmare a Unirii Basarabiei, Bucovinei și a românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș cu Patria-mamă. În plan...
continuarea la pag. 19

**Conferința Anuală a Societății de Științe
Matematice din România**

În perioada 11-14 mai 2017, la Botoșani a avut loc cea de-a XXI-a ediție a Conferinței Anuale a Societății de Științe Matematice din România. Aceasta a fost organizată de Societatea de Științe Matematice din România, împreună cu Filiala Județeană Botoșani...
continuarea la pag. 10

**Interviu cu Prof. univ. dr. Liviu
Alexandru Sofonea (1)**

Interviul acordat revistei „Vatra Noastră Românească” a fost înregistrat la Botoșani, în holul hotelului „Rapsodia”, la data de 13 mai 2017 – a doua zi după sesiunea științifică a Societății de Științe Matematice din România, în cadrul celei de a XXI-a...
continuarea la pag. 22

Paula Romanescu

În loc de prefață / Au lieu de préface

*Eminescu n'a pas existé.
Il y avait seulement un beau pays au bord d'une mer
Là où les vagues font des nœuds blancs
Comme une barbe mal peignée de vieux prince.
Il y avait encore des eaux qui ressemblaient aux arbres coulants
Là où la lune fait son nid rond.
Et surtout il y avait des gens simples –
Mircea Le Vieux**, Étienne Le Grand***
Ou tout simplement des bergers, des laboureurs,
Qui aimaient dire le soir auprès du feu des poésies :
Mioritza, et Hypériorion, et Lettre III... ****
Mais puisqu'ils entendaient toujours les chiens aboyer à leur bergerie,
Ils s'en allaient lutter avec les Tatars, avec les Avars,
Avec les Huns, avec les Polonais, avec les Turcs...
Le temps qui leur restait libre entre deux dangers,
Ces hommes-là faisaient de leurs flûtes des auges
Pour les larmes des pierres attendries
Pour que les doï nas se mettaient à couler doucement
De toutes les montagnes de Valachie, de Moldavie,
Du Pays de Bârsa, du Pays de Vrancea et
D'autres Pays Roumains.
Il y avait encore des forêts épaisses
Et un jeune homme qui leur parlait en leur demandant
Pourquoi tremblaient-elles toujours avec ou sans vent...
Ce jeune homme aux yeux grands comme toute notre histoire,
Passait, perdu dans ses rêves, du livre cyrillique au livre de la vie
En comptant les peupliers de la lumière,
De l'amour ou de la raison
Qui lui restaient toujours impairs.
Il y avait toujours des tilleuls et les deux amoureux
Qui savaient en amasser toutes les fleurs par un baiser.
Et il y avait des oiseaux comme des nuages
Qui flottaient au-dessus de leurs têtes
En longues prés mouvementés.
Et puisque toutes ces choses-là devaient porter un nom –
Un seul nom,
On leur a dit Eminescu.*

Marin SORESCU

Oricâte stele

Oricâte stele ard în înălțime,
Oricâte unde-aruncă-n față-i marea,
Cu-a lor lumină și cu scânteierea
Ce-or fi-nsemnând, ce vor nu știe nime.

MIHAI EMINESCU

**Passe le temps, vienne le temps !
Version française de Paula ROMANESCU**

Deci cum voiești tu poți urma cărarea.
Fii bun și mare, ori pătat de crime,
Același praf, aceeași adâncime,
Iar moștenirea ta și-a tot: uitarea.

Parcă mă văd murind... în umbra porții
Așteaptă cei ce vor să mă îngroape...
Aud cântări și văd lumini de torții.

O, umbră dulce, vino mai aproape
Să simt plutind deasupra-mi geniul morții
Cu aripi negre, umede pleoape.

Toutes les étoiles

*Toutes les étoiles que l'on voit briller,
Toutes les vagues de la mer
Avec l'éclat de leur lumière,
Ce qu'elles veulent dire, personne ne le sait.*

*Donc, toi aussi, tu peux vivre à ton gré :
Que l'on soit bon, mauvais, criminel, solitaire,
Le fin sera la même – de la poussière !
Ton héritage – l'art de tout oublier.*

*Moi, j'imagine ma mort... Cachés dans l'ombre,
Attendent ceux qui voudraient bien m'enterrer...
J'entends des chants, mille lumières m'inondent...*

*Ô, viens plus près de moi, ombre adorée
Pour sentir le génie de la mort aux ailes rondes
Baigné de larmes, au-dessus de moi voler!*

1878

O, mamă...

O, mamă, dulce mamă, din negură de vremei
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmi de toamnă și de vânt,
Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.

Când voi muri, iubito, la creștet să nu-mi plângi;
Din teiul sfânt și dulce o ramură să frângi,
La capul meu cu grijă tu ramura s-o-ngropi,
Asupra ei să cadă a ochilor tăi stropi;

* Mihai Eminescu (1850-1889), le plus représentatif poète roumain, le dernier romantique de l'Europe.

** Mircea Le Vieux, prince de Valachie (1386-1418), vainqueur des Turcs conduits par Bayazid même, en 1394, à Rovine, là où aujourd'hui il y a le village de Țuțulești, département d'Argesh.

*** Étienne Le Grand, prince de Moldavie (1457-1504), 36 batailles, 34 victoires. Grâce à ses victoires qui empêchèrent les envahisseurs turcs ainsi que les peuples migratoires de conquérir toute l'Europe, le Pape Sixt IV le nomma «L'Athlète de Christ» - «Vague de la chrétienté» (Lettre de Buda).

****Mioritza, ballade populaire cueillie par Basile Alecsandri ; Hypériorion, Troisième Lettre - poèmes emblématiques

Simți-o-voi odată umbrind mormântul meu...
Mereu va crește umbra-i, eu voi dormi mereu.

Iar dacă împreună va fi ca să murim,
Să nu ne ducă-n triste zidiri de țintirim,
Mormântul să ni-l sape la margine de râu,
Ne pună-n încăperea aceluiși sicriu;
De-a pururea aproape vei fi de sânul meu...
Mereu va plânge apa, noi vom dormi mereu.

1880

Ô, ma mère...

Ô, ma mère, ma douce mère, de la longue nuit des temps
Par la voix des feuilles mortes tu m'appelles, tu m'attends,
Au-dessus de la tombe où tu dors solitaire
Des rameaux d'acacia sèment l'automne, le vent erre

Et ta voix murmurante chantonnera toujours
Dans les branches gémissantes: Pas de retour, pas de retour!

Quand je mourrai, ma douce, que tu ne pleures pas!
De notre tilleul sacré une branche tu casseras
Tu la replanteras sur ma tombe, en laissant
Couler tes chaudes larmes, de tes larmes l'arrosant,
Sentirai-je, peut-être un jour du temps sans temps,
Son ombre de lumière grandir, me protégeant.

Mais si le roi des cieux voulait nous faire mourir
Ensemble, j'aimerais, qu'au bord d'une rivière,
On nous mette tous les deux au lit de la même bière.
Qu'on ne nous conduise pas au sombre cimetière.
Ainsi resteras-tu à jamais près de moi
Et l'eau – berceau de rêve – chantera, pleurera.

Dintre sute de catarge

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?

Dintre pasări călătoare
Ce străbat pământurile,
Câte-o să le-nece oare
Valurile, vânturile?

De-i goni fie norocul,
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Văturile, valurile.

Neînteles rămâne gândul
Ce-ți strabate cânturile,
Zboară vecinic, îngânându-l,
Valurile, vânturile.

1880

Des mats par milliers

Des mats qui flottent par milliers
Loin des bords accueillants,
Combien en seront brisés
Par les flots et par les vents ?

De tous les oiseaux migrants
Qui s'en vont sous les cieux
Combien en finiront
Sous les vents ou dans les flots ?

À la quête de la chance
Ou d'un idéal plus grand,
Combien d'hommes ratent la
partance
Au gré des flots et des vents ?

Incomprise reste la pensée
Qui traverse tes chants,
Elle s'envole à tout jamais
Avec les flots, avec les vents.

1880

Rugăciune

Crăiasă alegându-te
Îgenunchem rugându-te,
Înaltă-ne, ne mântuie

Din valul ce ne băntuie;
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire,
Privirea-ți adorată
Asupra-ne coboară,
O, Maica Preacurată
Și pururea Fecioară,
Marie!
Noi, ce din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne-ndurărilor
Luceafărului mărilor;
Ascultă-a noastre plângeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce clară,
O, Maică Preacurată
Și pururea Fecioară,
Marie!

1880

Prière

Princesse en te choisissant
Nous nous agenouillons en te priant:
Relève-nous et sauve-nous
De cette vague qui nous tue,
Sois notre abri et notre mur
De force, de salut et d'amour;
Laisse ton regard sur nous,
Sainte-Mère, lumière de vie,
Et éternellement Vierge
Marie!

Nous, qui grâce à Dieu le Père,
Nous faisons de l'ombre sur terre,
Nous relevons la tête, la voix,
Vers l'étoile du vaste ciel, vers Toi ;
Écoute nos pleurs, étrange
Princesse entre les anges,
Montre-Toi de la nuit,
Douce clarté infinie,
Sainte Mère, fleur de vie,
Et éternellement Vierge
Marie!

1880

Odă (în metru antic)

Nu credeam să-nvăț a muri vrodată;
Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi,
Ochii mei nălțam visători la steaua
Singurătății.

Când deodată tu răsăriși în cale-mi,
Suferință tu, dureros de dulce...
Pân-în fund băui voluptatea morții
Ne'ndurătoare.

Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus.
Ori ca Hercule înveninat de haina-i;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.

De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări...
Pot să mai re'nviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix?

Piară-mi ochii turburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă;
Ca să pot muri liniștit, pe mine
Mie redă-mă!

1882

Ode (en mètre antique)

Je ne croyais jamais apprendre à mourir;
Éternellement jeune, enveloppé de ma mante,
Les yeux tournés rêveusement vers l'étoile
De la solitude.

Mais d'un coup, toi, douce-amère douleur
Tu vins croiser ma vie de ton pas léger.
Jusqu'au fond j'ai bu la volupté de la mort
Impitoyable.

Je brûle vivant comme Nessus damné, ou comme
Hercule dans son habit empoisonné
Toutes les eaux de la mer ne pourront pas éteindre
Mon feu, ma flamme.

De mon propre rêve j'en pleure, je m'en déchire,
J'entretiens moi-même le feu sur mon bûcher;
Renaîtrai-je un jour de mes cendres brûlantes
Comme l'oiseau Phénix ?

Que les yeux troublants disparaissent de ma voie!
Reviens dans mon âme, triste insouciance !
Pour que je puisse mourir tranquillement, à moi-même
Redonne-me-moi !

1882

La steaua

La steaua care-a răsărit
E-o cale-atât de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

Poate de mult s-a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre,

Îcoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie:
Era pe când nu s-a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Tot astfel când al nostru dor
Pieri în noapte-adâncă,
Lumina stinsului amor
Ne urmărește încă.

Jusqu'à l'étoile

*Jusqu'à étoile du haut des cieux
L'espace est tellement fou,
Que la lumière a mis mille ans
Pour arriver chez nous.*

*S'est elle, peut-être, depuis longtemps
Éteinte dans l'espace bleu,*

*Mais dans nos yeux, c'est à présent
Qu'elle brille de tous ses feux.*

*L'icône de la morte étoile
Monte dans le ciel tout doux;
Inaperçue, elle était là;
On la voit, elle n'y est plus.*

*Tel notre amour, lorsqu'il mourut,
Dans la nuit sans lueur,
Ses rayons à jamais disparus
Nous poursuivent encore.*

1883

COMUNICAT AL ACADEMIEI ROMÂNE Apel către politicienii români, pentru respectarea Centenarului Marii Uniri și a memoriei istorice a românilor

Pentru respectarea Centenarului Marii Uniri și a memoriei istorice a românilor.

Academia Română este principala instituție a conștiinței naționale a românilor. Această menire este inserată în actul ei de naștere, proiectul ei constitutiv, rostul instituției și destinul său primordial.

Există momente când un popor nu poate să tacă. Există momente în Istorie când conștiința națională a celor care conduc vremelnicele destinele unei națiuni scade sub cota de alarmă. Sunt acele momente în care totul pare de vânzare, totul se negociază, totul se relativizează, tot ce e sfânt și intangibil devine simplă marfă pe taraba politică.

În aceste momente, este datoria tuturor celor care trebuie să vorbească să iasă în față și să spună lucrurilor pe nume. Conștiința națională a unui popor are nevoie să se exprime prin instituțiile sale. Apelul nostru către clasa politică din România este să nu uite de menirea ei. Să nu insulte sufletele a zeci de milioane de români, trăitori în România și în afara hotarelor ei, să nu batjocorească anul în care pregătim sărbătorirea a 100 de ani de Românie modernă, independentă și mare.

Pe 15 martie 1848 „tinerii unguri” conduși de Petöfi Sandor și mobilizați de poeziile sale patriotice au ridicat mulțimile („Sus! Patria către maghiari strigat-a: E timpul pentru luptă să fiți gata!”). La finalul zilei, programul în douăsprezece puncte, printre care și unirea Ungariei cu Transilvania, a fost acceptat de către Parlament și de Curtea de la Viena.

Această zi ar urma să devină, în preajma a 100 de ani de la Marea Unire a tuturor Românilor, Ziua maghiarilor din România!

A vota ziua de 15 martie ca Zi a maghiarilor din România înseamnă o ignorare flagrantă și vinovată a memoriei istorice a românilor, pentru care Unitatea națională și de limbă a constituit busola istorică în toate momentele de restriște sau de bucurie colectivă.

A vota ziua de 15 martie ca Zi a maghiarilor din România este

un gest iresponsabil în perspectiva menținerii păcii sociale interne, exemplară în țara noastră, în condițiile în care drepturile minorităților de aici depășesc normele europene în materie.

A vota ziua de 15 martie ar însemna o anulare a eforturilor de sărbătorire firească a Centenarului unității naționale care are ca miză crucială Unirea de la 1 decembrie 1918 – clipa astrală a istoriei poporului român.

A vota ziua de 15 martie ca Zi a maghiarilor din România înseamnă o încurajare tacită a revendicărilor cercurilor extremiste maghiare care au început deja o veritabilă campanie internă și internațională în perspectiva a 100 de ani de la Trianon.

Academia Română nu poate să admită că se poate întâmpla așa ceva. Nu există scuze, argumente și justificări de niciun fel. Toți vom fi judecați pentru faptele noastre, mai ales când miza acestor fapte este națională, nu individuală. Nimeni nu are dreptul să ignore Istoria unui popor.

Trimitem pe această cale apelul nostru către politicienii români, de orice naționalitate ar fi aceștia, la responsabilitate, respect și, până la urmă, la bun simț.

Să nu ne uităm menirea și să nu uităm niciodată cine suntem.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

BIROUL PREZIDIULUI ACADEMIEI ROMÂNE
20 iunie 2017

Program de sărbătorire a Centenarului Marii Uniri, aprobat de Academia Română

Academia Română a redactat și aprobat în data de 5 iulie 2017, în cadrul Biroului Prezidiului, Programul de sărbătorire a Centenarului Marii Uniri. Redăm principalele propuneri, însoțite de câteva detalii:

Academia Română își asumă obligația de a oferi societății un exemplu de viziune și responsabilitate, în deplin acord cu menirea sa și, alături de alte instituții culturale, științifice, de învățământ, spirituale și politice, își aduce contribuția la manifestările oficiale de cinstitoare a eroilor și de sărbătorire a Centenarului. În această privință conducerea Academiei Române își propune un set de proiecte strategice, știut fiind faptul că unele dintre acestea vor continua și după momentul 1 Decembrie 2018. Acestea sunt:

1. Seria bilingvă de sinteze „Civilizația românească/Romanian Civilization“

Academia Română își propune elaborarea de către specialiști de înaltă calificare a unei serii de volume, în care să fie sumarizate evoluțiile din România, din cele mai vechi timpuri până astăzi și va trata următoarele domenii: agricultura, biologia, chimia, fizica, geografia, demografia, dreptul-instituțiile și relațiile internaționale, economia, arta teatrală și cinematografică, muzica, etnologia, evoluția limbii, arhitectura, artele vizuale, bisericile și cultele, filosofia, învățământul, literatura, matematica și astronomia, moneda și sistemul bancar, tehnica, medicina, sociologia, istoria generală, fiind prevăzut să apară un număr de 25 volume. Fiecare volum va fi publicat în română și engleză, eventual și în alte limbi de largă circulație.

2. Extinderea rețelei de institute de cercetări ale Academiei Române din străinătate

Academia Română propune extinderea rețelei institutelor românești de cercetări din străinătate prin deschiderea unor noi centre, deocamdată, la Freiburg, Berlin, Viena, Paris, Madrid și Istanbul. Împreună cu Ministerul de Externe, Institutul Cultural Român și Ministerul Culturii și Identității Naționale, care și-au exprimat disponibilitatea de a participa la acest demers, Academia Română își asumă sarcina elaborării planurilor științifice de perspectivă pentru viitorii săi bursieri și dotarea imobilelor cu literatură științifică adecvată.

3. Colecția „Basarabica“

Introducerea constantă în circuitul științific din România al celor mai valoroase contribuții ale specialiștilor din Republica Moldova reprezintă o altă direcție prioritară de acțiune a Academiei Române. Cu sprijinul Institutului „Eudoxiu Hurmuzachi“ pentru românii de pretutindeni, Academia Română a lansat în decembrie 2016 colecția „Basarabica“, în care au apărut deja două lucrări de o valoare incontestabilă, altele trei aflându-se în pregătire.

4. Programul de restaurare și funcționalizare a patrimoniul constituit din proprietatea Academiei Române

Academia Română are în proprietate o serie de imobile, care odată restaurate pot fi funcționalizate, astfel încât să ofere spațiile și facilitățile necesare unor veritabile centre culturale. Astfel, Academia Română propune includerea proiectelor de restaurare și funcționalizare a Clubului Oamenilor de Știință, caselor memoriale Coandă, Călinescu, Oprescu din București și a Conacului Ghica din Căciulați.

5. Elaborarea unui program național de promovare a artei monumentale destinat aniversării Centenarului și evocării personalităților cu rol important în Primul Război Mondial și în realizarea Marii Uniri

Împreună cu Ministerul Culturii, Academia Română se va implica în elaborarea unui program național de artă monumentală, care să dea coerență diverselor inițiative în acest sens. Programul în cauză trebuie să pună la dispoziție autorităților locale și centrale o listă a personalităților a căror memorie este de dorit să fie onorată prin arta monumentală, dezvelirea plăcilor memoriale, incipționarea pe monumente etc.

6. Programul de conferințe naționale și internaționale dedicate Centenarului Marii Uniri și Primului Război Mondial

Academia își propune să organizeze o serie de conferințe științifice internaționale și de prelegeri ale unor personalități științifice românești. Până în momentul de față sunt deja convenite conferințe și prelegeri care se vor desfășura la Viena, Freiburg, Chișinău, Cluj-Napoca, Iași și București.

7. „Academica Romanian Index“ – arhiva electronică a publicațiilor științifice românești, aflate sub egida Academiei Române

Circulația internațională a informației științifice românești poate fi impulsionată semnificativ prin transferarea publicațiilor de sub egida Academiei în format electronic. Ulterior, baza de date poate include și publicații științifice care nu funcționează sub egida Academiei Române.

8. Program de consolidare a cunoștințelor istorice adresat tinerelor generații

Academia Română urmează să elaboreze împreună cu Ministerul Educației Naționale, Ministerul Cercetării și Inovării și Ministerul Culturii și Identității Naționale un program complex de măsuri care vizează consolidarea cunoștințelor istorice în rândul tinerilor și al copiilor, care va include cicluri de conferințe, vizite la locuri ale memoriei istorice și publicarea în mediul virtual al conținuturilor științifice istorice în formate destinate tinerelor generații. Necesitatea unui astfel de program este dictată de scăderea dramatică a nivelului de cunoaștere a istoriei naționale în rândul tinerelor generații, fenomen ce poate avea consecințe dramatice în viitorul apropiat.

“Pentru cei robiți, pentru mântuirea lor...”

APEL

De strajă la Eminescu. În aceste zile, la Liceul cu predare în limba română „Gheorghe Asachi”, din Herța, reg. Cernăuți; profesoara Elena Apetrei, în cabinetul de limba română – se simte îngrijorarea până și pe fețele unor elevi, privind viitorul Limbii Române pe aceste meleaguri.

PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI
Domnului KLAUS WERNER IOHANNIS

Exceleța Voastră,

Comunitatea românească din Ucraina Vă informează că pe data de 4 septembrie 2017 Rada Supremă a Ucrainei de la Kiev a adoptat o nouă lege a învățământului, prin care, potrivit art. 7, sistemul de învățământ al tuturor minorităților naționale (inclusiv al românilor) se va desfășura (progresiv) doar în limba de stat (ucraineană). Ceea ce nu s-a întâmplat în toată perioada regimului totalitar sovietic, se întâmplă într-o Ucraină democratică, cu aspirații europene, susținută în modul cel mai activ și de România.

Prin urmare, după posibila promulgare a legii de către Președintele Petro Porosenko, toate școlile care au mai rămas cu limba română de predare vor fi lichidate. Astfel, se va încălca flagrant dreptul nostru de a învăța în limba maternă, drept consfințit prin Constituție (art.53) și legile țării, inclusiv art. 3 din Declarația drepturilor naționalităților din Ucraina, art.6 din Legea privind Minoritățile Naționale etc.

Deasemenea, noua lege vine în contradicție cu nenumăratele angajamente internaționale pe care și le-a asumat Ucraina, și anume Convenția-cadru pentru protecția Minorităților Naționale și Carta Europeană pentru limbile regionale și minoritare.

Potrivit art. 13, alin.5 din Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între Ucraina și România, cu referire expresă la minoritățile ucraineană și română din cele două țări, s-a statuat că „Părțile contractante reafirmă că persoanele sus-menționate au dreptul să fie instruite în limba lor maternă, într-un număr necesar de școli și instituții de stat pentru învățământ și specializare, situate înăuntru sau în afara granițelor geografice a minorităților respective”.

Prin adoptarea legii în cauză angajamentele statului ucrainean privind protecția minorității românești din tratatul politic de bază român-ucrainean devin desuete. Lichidarea școlilor românești înseamnă totodată și lichidarea limbii și identității române din Ucraina (altă cât a mai rămas de la URSS).

Domnule Președinte,

Comunitatea românească Vă roagă să interveniți de urgență în situația creată și să solicitați părții ucrainene să-și respecte angajamentele interne și internaționale privind dreptul minorităților naționale la învățământ în limba maternă, respectiv să-și respecte angajamentele stabilite prin tratatul de bază încheiat între Ucraina și România față de comunitatea românească.

Vă rugăm să solicitați Președintelui Ucrainei Petro Porosenko retrimiterea în Rada Supremă a legii adoptate, pentru modificarea art.7, în sensul aducerii acesteia în concordanță cu prevederile constituționale și angajamentele internaționale.

Cu cele mai alese sentimente de înaltă apreciere:

Alexandrina CERNOV *Alexandrina Cernov*
membru de onoare al Academiei Române

Vasile TĂRĂȚEANU *Vasile Tarățeanu*
membru de onoare al Academiei Române, Președinte al Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți

Aurica BOJESCU *Aurica Bojescu*
Secretar responsabil al Asociației Interregionale „Comunitatea românească din Ucraina”

Vasile BĂCU *Vasile Bacu*
Președintele Societății Scriitorilor din România „Mihai Eminescu”

Ilie T. ZEGREA *Ilie T. Zegrea*
Președintele Societății Scriitorilor din România din Cernăuți

Mirena LUTIC *Mirena Lutic*
Membru al Uniunii Scriitorilor, laureat al Premiului „Mihai Eminescu” al Academiei Române

Krzysztof Tomasz, președintele Societății Români Independenți din regiunea

Iurie LEVCIC *Iurie Levcic*
Președintele Centrului Bucovinean de Cercetare, Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Românești, Cernăuți

Vitalie ZĂGREA *Vitalie Zagrea*
Președintele Ligii Tineretului Român „Junii” din Cernăuți

Marin GHERMAN *Marin Gherman*
Președintele Centrului Media Bucovinean

Mirena PILAT *Mirena Pilat*
Președintele Asociației Științifice „Aron Pumnul” din Ucraina

Octavian BIVOLARU *Octavian Bivolaru*
Președintele Societății „Golgota” din Cernăuți

Vladimir ACATRIN *Vladimir Acatrin*
Președintele Societății „Golgota” din Cernăuți

Ana-Cristina TĂRĂȚEANU *Ana-Cristina Tarățeanu*
Secretar responsabil al Fundației culturale de înfățișare „Casa Limbii Române”

Ion BROASCĂ *Ion Broască*
Președintele Societății „Golgota” din Cernăuți

Maria Anelica, Zănela românilor din Ucraina, Bucovina

Traducere din ucraineană

Legea învățământului

Art.7. Limba de învățământ

Procesul de învățământ se desfășoară în limba de stat. Statul garantează fiecărui cetățean al Ucrainei dreptul la obținerea învățământului la toate nivelurile (preșcolar, mediu general, profesional (tehnic-profesional), de specialitate, preuniversitar și universitar), precum și a învățământului extrașcolar și postuniversitar în instituțiile de stat și comunitare.

Persoanelor care aparțin minorităților naționale din Ucraina li se asigură dreptul la învățământ în instituțiile comunitare pentru obținerea învățământului primar în limba minorității naționale respective, în paralel cu limba de stat. Acest drept se realizează prin deschiderea unor clase (grupe) cu limba de predare a minorității respective, înființate conform legislației în vigoare, care însă nu se va extinde asupra claselor (grupelor) cu predarea în limba ucraineană.

Persoanelor care aparțin popoarelor băștinașe din Ucraina li se garantează dreptul de a învăța în instituțiile preșcolare și de mediu generale comunitare, în paralel cu limba de stat, în limba poporului băștinaș. Acest drept se realizează prin înființarea unor clase (grupe) cu limba de predare a respectivului poporului băștinaș din Ucraina în paralel cu limba de stat, înființate conform legislației în vigoare și nu se extinde asupra claselor (grupelor) cu limba ucraineană de predare.

Persoanelor care aparțin popoarelor băștinașe, minorităților naționale din Ucraina li se garantează dreptul la învățarea limbii poporului băștinaș sau a minorității naționale respective în școlile de cultură generală comunitare sau în cadrul asociațiilor culturale naționale.

Surdozimuilor li se asigură dreptul la învățarea limbii gesturilor, precum și la învățarea limbii ucrainene prin gesturi.

Instituțiile de învățământ asigură studierea obligatorie a limbii de stat, inclusiv în instituțiile profesionale (tehnic-profesionale), de specialitate și în cele de

Scrisoare Deschisă către Ambasada Ucrainei la București

Opinia publică și societatea civilă românească sunt profund îngrijorate de soarta minorității românești din Ucraina, ca urmare a intenției de suprimare a învățămîntului în limba română.

Dorim să amintim Statului Ucrainean că un astfel de gest nu și-au permis nici împărații de la Viena și nici cei mai aprigi conducători ai Uniunii Sovietice, a căror "bună și frățească iubire" Ucraina și poporul ei au resimțit-o din plin.

Un astfel de gest, îndreptat împotriva unor populații autohtone, nu va fi permis, fără consecințe drastice, în mileniul trei. Ucraina nu trebuie să uite că dacă a beneficiat de expansiune teritorială, pentru că așa a dorit Moscova la un moment dat, a devenit, totodată, și responsabilă pentru toate minoritățile autohtone de pe cuprinsul ei, de bunurile materiale și imateriale ale acestora.

Noul stat ucrainean este responsabil și de protejarea și asigurarea unui climat de dezvoltare și manifestare a acestor minorități, de asigurarea unei conviețuiri pașnice, de propășire, egalitate și fraternitate între majoritari și toate minoritățile etnice din Ucraina. Din păcate, cu surprindere și adâncă mâhnire constatăm astăzi că, prin gestul ei de suprimare a învățămîntului în limbile materne ale minorităților etnice, Ucraina „prietenă” își arată o cu totul altă față, întorcându-se spre o epocă de care părea

că s-a dezis. Nu așa se construiesc și se consolidează prietenii, nu așa se slujește istoria, cultura și valorile Ucrainei!

Cerem, prin prezenta, organelor de decizie, oamenilor politici și societății civile din Ucraina să stopeze acest act anacronic, nedemn, nedemocratic, neeuropean și neprietenesc.

Consiliul Național al Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina

București, 07.09.2017

Dorin Popescu

Bucureștii nu mai are reacții. Nici iluzii.

Dorin Popescu, eseist, cadru universitar, diplomat. Născut la 18 aprilie 1970, la Tufeni/Olt; doctor în filologie (2012); absolvent al Facultății de Litere și Teologie a Universității de Stat Ovidius Constanța (1999) și al Facultății de Marină a Academiei Navale Constanța (1993). Premii literare pentru eseu și critică literară; autor a peste 100 lucrări, studii, eseuri, recenzii, articole de critică literară, publicate în

reviste din țară și străinătate; peste 25 de lucrări științifice în domeniul teoriei și criticii literare; misiuni diplomatice (M.A.E.) în Federația Rusă, Ucraina, Bosnia și Herțegovina. Președinte al Asociației Casa Mării Negre.

I. Un imperativ pentru MAE român

Evoluțiile în cascadă privind controversata Lege a educației, adoptată și promulgată recent de oficialii de la Kiev, fac obligatorie revenirea analitică la această temă, care are o semnificație crucială pentru aproape jumătate de milion de etnici români din această țară.

Ultimele zile au adus, după cum anticipam, presiuni și șantaje enorme asupra comunității românești din Ucraina pentru a accepta resemnată starea de fapt. 40-50 de membri ai unor formațiuni paramilitare de extremă dreapta au defilat pe străzile Cernăuțului pentru a demotiva/destrăma reacțiile românilor din Cernăuți. S-a scandat, printre altele, **afară cu străinii din Ucraina!** A fost evidentă buna pregătire specifică a actorilor stradali, de la recuzita inspirat aleasă pentru a speria (negrul omniprezent) până la marșul militaresc pe străzi.

Publicațiile naționaliste ucrainene din

nordul Bucovinei cer la unison **pedepsirea fasciștilor români**, din regiune și din România, pentru dreptul de a-și exprima opinia. O publicație aservită instituțiilor oculte din țara vecină (aș omagia-o dacă i-aș menționa numele) cere chiar **pedepsirea funcționarilor de stat din nordul Bucovinei** (deputați regionali, deputați raionali, primari etc.) care au îndrăznit să tulbure unanimitatea cuminte a Ucrainei asupra acestei Legi. Presa aservită din regiune avertizează ritos că *România și Ungaria se folosesc de problemele interne pe care le are Ucraina, în al patrulea an de război cu Rusia, pentru a-și atinge interesele proprii.*

Sunt folosite toate recuzitele de manual pentru a demotiva și slăbi reacțiile civice, de la proteste stradale și campanii media vituperante până la șantaje directe. Un instrument inedit în acest *kitch* monstruos, demn de un veritabil scenariu de film, este **folosirea comunității moldovenești din Ucraina împotriva celei românești**. Nu veți crede! Comunitatea *moldovenească* din regiunea Cernăuți, a cărei voce este

exprimată de un tovarăș în căutare veșnică de sine, este foarte mulțumită de deciziile de partid și de stat din țara vecină și acuză România că, prin reacțiile sale, aduce atingere intereselor de stat ale Ucrainei și se amestecă în treburile ei interne (și ale comunității *moldovenești*). Într-o scrisoare deschisă adresată înalților oficiali ai Ucrainei (președinte, președintele Radei Supreme, premierul etc.), dar și Consulatului General românesc din Cernăuți, auto-intitulatul *președinte al comunității moldovenești din regiunea Cernăuți* cere României să nu mai intervină în treburile interne ale Ucrainei! Ca întotdeauna în ultimii ani, **Kievul ne arată cartonul de avertisment folosind cântăreții de operă ai acestei comunități inventate.**

Lipsește factorul coagulant al reacțiilor comunității românești din Ucraina, în timp ce la **București autoritățile sunt derutate și confuze, au acțiuni politice fără expresie, fără efect.**

După ce liderii asociațiilor românești din nordul Bucovinei au boicotat invitația la

masa rotundă propusă de Departamentul Învățământ și Știință al Administrației Regionale de Stat Cernăuți, o soluție care se discută din ce în ce mai intens în mediile românești din Ucraina este **eventualitatea unui protest stradal extins** (potrivit unei scrisori deschise a asociațiilor național-culturale românești din Ucraina, *cine încalcă drepturile minorităților naționale trebuie să se oprească singur sau să fie oprit de toți cei care le respectă...*).

Ceea ce ar trebui să fie convingător (și îngrijorător totodată) pentru autoritățile ucrainene este că, dincolo de formele diferite de reacție, **întreaga comunitate românească din Ucraina se simte lezată, afectată, disprețuită prin adoptarea Legii educației**. Într-o adresare comună a asociațiilor românești din nordul Bucovinei către grupurile parlamentare din Rada Supremă pentru a se contesta la Curtea Constituțională a Ucrainei Legea educației (solicitare utopică, dar corectă pe fond), comunitatea românească vorbește fără echivoc despre o **asimilare lingvistică a acesteia** prin intermediul legii menționate. Vocile sunt clare și la unison, de la reacțiile presei de limbă română, dascălilor, directorilor de școli, deputaților români raionali, oamenilor simpli etc. Spre exemplu, deputații din raioanele Herța, Hliboca, Noua Suliță s-au adresat președintelui Ucrainei spre a nu promulga legea cu pricina – în consiliile raionale Herța și Noua Suliță deputații au votat în unanimitate, iar din Consiliul Raional Hliboca au votat deputații din comunele Ciudei, Iordânești, Mahala, Pătrăuții de Jos, Voloca etc.

O temă fundamentală, care n-a existat până acum pe lista de preocupări a Bucureștiului și nici pe agenda sa de dialog bilateral cu Kievul, este recunoașterea **statutului de popor băștinaș / autohton în Ucraina pentru comunitatea românească din țara vecină**. Dacă s-ar fi obținut acest statut, noua lege ar fi putut prevedea facilități pentru minoritatea românească (facilități similare celor pe care le au, în noua lege, spre exemplu, tătarii, care sunt recunoscuți drept *popor băștinaș*).

Aș întreba direct autoritățile ucrainene: **comunitatea etnică românească din nordul Bucovinei nu este băștinașă în regiunea Cernăuțului?** A venit din stepe aici, în nordul Bucovinei? Nu s-au născut bunicii și străbunicii noștri aici, în Cernăuți, în Chișinău, în Cluj sau Bugeac? Învață legiuitorii de la Kiev altă istorie decât cea care consemnează prezența istorică permanentă a românilor în spațiul lor de etnogeneză, care include Cernăuțiul, Hotinul, Cetatea Albă? Sunt tătarii crimeeni mai băștinași în Cernăuți, Transcarpatia, sudul Basarabiei decât sunt românii?

Sunt ucrainenii mai băștinași în Cernăuți, Transcarpatia, sudul Basarabiei decât sunt românii?

Este timpul ca, în sfârșit, **comunitatea românească din Ucraina să fie recunoscută ca populație băștinașă, precum ucrainenii din restul Ucrainei**. Dobândind acest statut, etnicii români din regiunile Cernăuți Odessa și Transcarpatia vor avea aceleași drepturi și libertăți ca și ucrainenii din restul Ucrainei, inclusiv în domeniul educației. **Dacă cineva se opune acestor demersuri legitime, avem dreptul de a cunoaște motivele!**

Obținerea statutului de popor autohton pentru comunitatea etnică românească din Ucraina trebuie să devină **un imperativ indirect pentru MAE român și unul direct pentru comunitatea în sine**. Nu (neapărat) pentru a se obține privilegiile privind noua Lege a educației. Ci pentru liniștea și adevărul istoric. Pentru părinții și bunicii noștri. Și, mai ales, pentru copiii noștri, pe care îi privim zilnic în ochi.

Oficialii români insistă pe **reacții palide, cu notabila excepție a amânării vizitei la vârf în Ucraina**, despre care avem acum mai multe motive să credem că a fost o reacție la decizia omologului de la Kiev de a promulga Legea educației cu orice preț. **În timp ce președintele nostru nu se mai duce în Ucraina, se duce în schimb domnul ministru Pop, care, dintr-o dată, găsește Kievul pe harta manualelor de sport**.

Spre comparație, deși ministrul ucrainean de Externe i-a propus oficial omologului său de la Budapesta să efectueze împreună vizite la Universitatea din Debrețin și în Transcarpatia, **ungurii încă nu cad în capcana dialogului cu mortul**.

O probă diplomatică directă a lipsei de semnificații pe care o au, deja, pentru Kiev, **reacțiile slabe ale diplomației noastre: după adoptarea legii cu pricina în Rada Supremă și primele reacții la Budapesta și București, ministrul ucrainean de externe a chemat la Kiev, pentru consultări, ambasadorii Ucrainei din Ungaria și România; după promulgarea legii, domnul ministru Klimkin l-a chemat la consultări numai pe reprezentantul diplomatic al Ucrainei la Budapesta**. Semn că **Bucureștiul nu mai are reacții care să îngrijoreze Ucraina, în cel mai tragic moment pentru românii din Ucraina din ultimul sfert de veac!**

În fine, pentru cei care își fac iluzii din **speranța deșartă că oficialii de la Kiev ar avea măcar vreo secundă ezitări sau remușcări cu privire la eventuala modificare a legii**, amintesc următoarele evoluții: autoritățile ucrainene glorifică, în continuare, efectele legii; acestea **continuă politica de consolidare a limbii de stat în detrimentul limbilor naționale**; președintele Poroșenko a

solicitat Radei Supreme să adopte o lege privind consolidarea utilizării limbii ucrainene în sfera serviciilor (publice); este pe agendă înăsprirea legislației privind utilizarea limbii de stat în telecomunicații, în audiovizual etc.

Sunt naivi cei care își imaginează că forurile europene vor reuși să convingă autoritățile ucrainene să revină asupra textului legii. Poziția oficială viitoare a Kievului a exprimat-o ieri președintele Petro Poroșenko, precizând că *evaluările Consiliului Europei și rezultatele negocierilor cu țările vecine pot fi introduse în noua lege privind învățământul pre-universitar – respectiv nu în legea-cadru care a fost adoptată și promulgată și care va rămâne neschimbată*, ci într-o nouă lege care, desigur, nu poate ieși din cadrul legislativ stabilit prin Legea educației! Potrivit acestuia, *ministrul Învățământului s-a adresat deja Consiliului Europei și Comisiei de la Veneția*, însă nu pentru a opera corecții asupra legii-cadru ci, cel mult, pentru a se ține cont de recomandări la adoptarea viitoarei legi sectoriale, cea a învățământului pre-universitar.

Românii din Ucraina s-au înșelat construind încredere în ultimii președinți ai Ucrainei (Victor Iușcenko, Victor Ianukovici, Petro Poroșenko), de la care au așteptat cu speranță și nerealism îmbunătățirea situației comunității lor.

Sper să nu mi se ofere motive pentru a ajunge la concluzia tristă, de care sunt din ce în ce mai aproape, că **și Românii din România s-au înșelat construind încredere în toți președinții lor, în ultima jumătate de veac!**

În fine, samavolnica Lege a educației a intrat, pe 28 septembrie, în vigoare. **Nimic nu va putea opri tancul lingvistic al Kievului să îi ucidă spiritual pe etnicii români din Ucraina**: nici lacrimile de crocodil ale ministrului Pop, nici agramatismele sale, nici retorica ipocrită a unor parlamentari români, nici tăcerea vinovată a bătrânilor înțelepți din ministere, nici marile gesturi eroice de mucava ale oamenilor noștri politici, nici săbiile de carton pe care le agită în budoare, mimând curajul, unii.

Aveam nevoie să știm cum suntem, în preambulul Centenarului. Acum știm: lași.

II. Mici teze poroșiste

Cu generozitate și fără să răspundă cu adevărat preocupărilor societății românești (mai puțin exprimate de liderii țării, preocupați de gâlceve dâmbovițene) privind efectele nocive ale recente Legi a educației asupra comunității românești din Ucraina, părăsită și trădată deopotrivă de liderii celor două state, Ambasada

Ucrainei la București a postat pe pagina sa web, cu hârnicie, câteva **teze poroșite** menite a ne convinge **cât de binefăcătoare este legea cu pricina pentru comunitatea pe care tocmai a asasinat-o spiritual.**

Aflăm astfel următoarele (rezum succint câteva din teze):

- Că **statul ucrainean este pe deplin interesat și va depune toate eforturile pentru a asigura dezvoltarea sistemului de instituții de învățământ în limbile minorităților naționale în Ucraina.** Un argument pe care îl invocăm și noi spre a susține această teză: din cele peste 100 de școli cu predare exclusivă în limba română de care beneficiau etnicii români din nordul Bucovinei în anii marilor iluzii de după declararea independenței statului vecin, prin grija eforturilor Kievului de a **dezvolta** sistemul de instituții de învățământ în limbile minorităților naționale au rămas astăzi doar **63**, iar prin noua lege vor rămâne în câțiva ani **ZERO**. Paradoxală grijă, curioase metodele de exprimare a ei.

- Că **extinderea de predare în limba de stat în nici un fel nu va reduce nivelul de cunoaștere și folosire a limbilor minorităților naționale** (citez exact traducerea de pe portalul Misiunii diplomatice ucrainene și recomand Ambasadei cursuri de limbă română intensivă pentru traducătorul Misiunii). Potrivit acestei teze, **nivelul de cunoaștere și folosire a limbii române de către copiii noștri (etnici români) din școlile cu predare în limba română din Ucraina nu se va diminua dacă procesul de învățământ se va derula exclusiv în limba ucraineană, dacă limba română va deveni simplu obiect de studiu pentru aceștia, dacă se va reduce cu cca 90% utilizarea limbii materne în școli etc.** Mulțumesc autorităților ucrainene pentru încrederea manifestată în capacitățile cognitive ale copiilor noștri din aceste școli. Urmând aceeași logică, aș putea conchide că, astfel, **copiii noștri vor putea vorbi și limba de stat a țării vecine la fel de bine dacă aceasta va lipsi cu desăvârșire din școlile respective...**

- Că **noua Lege nu restrânge drepturile minorităților naționale...** Unul din drepturile fundamentale, sacrosant în Europa la care visau vecinii, este dreptul la utilizarea limbii materne în învățământ... În acest sens, noua lege nu ar fi restrâns drepturile comunității românești din Ucraina decât dacă nu ar fi limitat defel dreptul la educație în limba maternă al acestei comunități. Pentru cine este curios să se convingă că noua lege nu ar restrânge acest drept, Ambasada Ucrainei, în loc să promoveze teze caraghioase, ar fi trebuit să posteze o traducere, fie și neoficială la acest moment, pe site-ul său, a Legii cu pricina.

Pot pune pariu că nu se va întâmpla asta curând... Până atunci, curioșii au acces doar la varianta oficială a legii – desigur, exclusiv în limba de stat; ucraineană.

- **Adoptarea Legii nu va duce la închiderea instituțiilor de învățământ (grădinițe, școli, universități, facultăți) ale minorităților naționale.** Nu, firește; ele vor deveni **școli cu predare în limba de stat, limba ucraineană** (eventual, cu menținerea unor clase cu predare în limba română). **Se vor adăuga celor câtorva mii de școli cu predare în limba ucraineană destinate cetățenilor ucraineni de etnie ucraineană, care redevin astfel cetățeni superiori celorlalți, cetățeni de rang prim.**

- Că **Legea în nici un caz nu prevede închiderea Catedrei de limbă română în Universitatea națională din Cernăuți...** Nici nu mai era nevoie de desființarea de jure a Catedrei; aceasta a fost desființată de facto când, în urmă cu mai mulți ani, s-a decis ca admiterea la Catedra de limbă română să se realizeze **prin examen(e) în limba de stat / ucraineană!**

- Că **dezvoltarea rețelei instituțiilor de învățământ particulare în orice limbă de predare se salută și se sprijină.** Poate până la deschiderea efectivă a acestora, după care se va adopta (cunoaștem tactica) Legea cu privire la învățământul particular, care le va interzice (**Legea nu reglementează activitatea instituțiilor de învățământ private din Ucraina**).

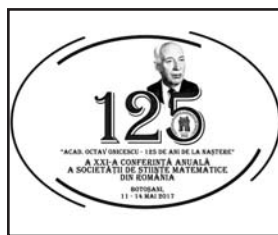
- Că **în acest moment să poate spune deja că implementarea Legii educației prevede stabilirea de către Ministerul Educației și Științei al Ucrainei unui "plafon minim și maxim" privind numărul de discipline, care vor fi predate în limba de stat, respectiv în limbile minorităților naționale. Lista de discipline va fi determinată de un standard, aprobat de Ministerul Educației și Științei, care se va forma ținând cont de rezultatele consultărilor cu țările – parteneri interesate.** În această capcană a căzut, nefiind familiarizat cu spațiul ucrainean (și nici cu cel românesc) viteazul nostru ministru al Educației, care ne vorbește acum glorios de procentele pe care le-ar fi obținut de la omologul său ucrainean în rușinoasa sa deplasare la Kiev... În fond, discuția despre procentele ridică serioase semne de întrebare cu privire la capacitatea liderilor politici români de a înțelege cu adevărat **semnificația tristei autoizolări a Ucrainei la autohtonism pe termen lung.**

- Că, potrivit tezelor din septembrie ale Misiunii, **Articolul 7 din Legea educației din Ucraina corespunde Constituției Ucrainei, tuturor angajamentelor internaționale, ține cont de recomandările de la Haga privind drepturile minorităților**

naționale la educație, precum și prevederile bilaterale ale documentelor internaționale privind asigurarea învățământului în limba maternă. Vă citez, fără a comenta, esența articolului 7 (paragraful I, după care urmează paragrafe cu semnificație modestă): **1. Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова / Limba procesului educațional în instituțiile de învățământ este limba de stat.** Art.7 al Legii Educației, cel mai controversat al noii legi, **reduce procesul de învățământ în limbile minorităților naționale**, încalcând art. 22 al Constituției Ucrainei (Art. 7 garantează învățământul în limba maternă doar la nivel preșcolar și primar și doar în clase/grupe, nu în unități școlare propriu-zise).

- Că **Ucraina consideră că minoritățile naționale sunt un podeț de prietenie și cooperare strânsă cu țările pe care aceste minorități le reprezintă.** Aici am foarte multe de spus (ca fost diplomat român în Ucraina) și nădăjduiesc că totul va fi bine rânduit în memorii. Deocamdată mă rezum la atât: dacă vorbim de **poduri ale prieteniei**, care mai sunt motivele părții ucrainene spre a interzice deschiderea filialei Cernăuți a Institutului Cultural Român de la Kiev? Care mai sunt motivele părții ucrainene de a ține sub cheie, în saci, zecile de mii de cărți în limba română donate de cetățenii români și instituțiile Statului Român în raioanele cu majoritate românească din regiunea Cernăuți? Care mai sunt motivele părții ucrainene de a ascunde, ferindu-le de ochii inocenți ai copiilor, portretele cu scriitorii români, în timp ce portretele scriitorilor ucraineni se lăfaie în largi spații didactice? Care mai sunt motivele părții ucrainene de a ține prohibitiv cartea de limbă română departe de vama Siret? Care mai sunt motivele părții ucrainene de a aprecia că limba română este vinovată pentru tancurile rusești din Donbass? Ce garanții ale prieteniei avem, când limba română este arsă pe rug în patria sa, când limba lui Eminescu și a lui Creangă este primită cu patul puștii în piept când vrea să sosească **tot acasă la ea** când trece vama Siretului? **Limba română este acasă la ea în nordul Bucovinei, după cum tot acasă la ei, băștinași, sunt românii de acolo** (rog, pentru cine este interesat, să traducă exact această frază, spre a nu se improviza cine știe ce, născocite, aluzii/pretenții teritoriale).

Mai cred în minuni, pentru care mi-aș arde în rug, bucuros, memoriile ticăloase. Tare aș vrea să cred cu adevărat că pe **podul prieteniei** (invocat ipocrit, mai sus, de vecini pentru a trece furia clipei) vor trece mâine, liber, **oameni și cărți – nu săbii și tancuri...**

Eveniment științific major, la Botoșani: A XXI-A CONFERINȚĂ ANUALĂ A SOCIETĂȚII DE ȘTIINȚE MATEMATICE DIN ROMÂNIA

În perioada 11-14 mai 2017, la Botoșani a avut loc cea de-a XXI-a ediție a Conferinței Anuale a Societății de Științe Matematice din România. Aceasta a fost organizată de Societatea de Științe Matematice din România, împreună cu Filiala Județeană Botoșani a S.Ș.M.R., având ca parteneri: Consiliul Județean Botoșani, Primăria Municipiului Botoșani, Inspectoratul Școlar Județean Botoșani, Colegiul Național "A. T. Laurian" din Botoșani, cu participarea membrilor filialelor din țară, precum și a unor personalități ale matematicii din Republica Moldova și Franța.

Evenimentul a fost dedicat aniversării a 125 de ani de la nașterea, la Botoșani, a matematicianului Octav Onicescu. Membru titular al Academiei Române, Octav Onicescu este considerat, alături de Gheorghe Mihoc, unul dintre creatorii școlii matematice românești de teoria probabilităților și statistică matematică. A introdus concepte noi în matematică, precum: "lanțuri probabilistice cu legături complexe" și "mecanica invariantivă Onicescu".

Prezidiul sesiunii de deschidere a Conferinței anuale a S.Ș.M.R. – 12.05.2017, Botoșani, Aula Magna a Colegiului „August Treboniu Laurian”

Octav Onicescu este absolvent al Liceului, astăzi Colegiu Național, "A. T. Laurian" din Botoșani. În anul 1911, se înscrie la Universitatea din București, urmând – în paralel – cursurile Facultăților de Matematică și de Filozofie, obținând la ambele licența în numai doi ani. Studiul de matematică a făcut, printre alții, cu Gheorghe Țițeica, Dimitrie Pompeiu și Traian Lalescu, iar cele de filozofie cu C. Rădulescu-Motru și P. P. Negulescu. După ce este combatant activ pe front, în Războiul din 1916-1918, urmează cursuri de specializare în Italia și Franța. După susținerea doctoratului, la Universitatea din Roma (iunie, 1920), cu profesorii Tullio Levi-Civita, Guido Castelnuovo și Vito Volterra, matematicianul botoșănean devine cadru didactic la Universitatea din București, iar din 1965 și membru titular al Academiei Române.

Festivitatea de deschidere a Conferinței Anuale a Societății de Științe Matematice din România a avut loc vineri, 12 mai 2017, în Aula Magna a Colegiului Național "A. T. Laurian" din Botoșani. Cuvântul de deschidere a fost rostit de profesorul Ioan Ciobănașu, președintele Filialei Botoșani a Societății de Științe Matematice. Participanților le-au fost adresate mesaje, atât de către organizatori, cât și de oficialitățile locale și județene: Costică Macaleți, președintele Consiliului Județean Botoșani; Daniela Beclea, subprefect; Paula Gavriluță, inspector general-adjunct;

Daniela Vicol și Olguța Șchiopu, inspectori școlari; Artur Bălăucă, președinte de onoare al Filialei Botoșani a S. Ș. M. R.; Alexandru Negrescu, lector univ. dr.; Radu Gologan, prof. univ. dr., președintele Societății de Științe Matematice din România.

Programul științific al Conferinței a inclus comunicări în plen, urmate de lucrări pe secțiuni. Autorii comunicărilor – din plen și de pe secțiuni – au fost stabiliți/aprobați/validați de către un Comitet științific, din care au făcut parte: prof. univ. dr. Sebastian Anița, Universitatea "Al. I. Cuza" Iași; prof. univ. dr. Vasile Berinde, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca – Centrul Universitar Nord Baia Mare; Lucian Beznea, Institutul de Matematică al Academiei Române "Simion Stoilow"; prof. univ. dr. Wladimir-Georges Boskoff, Universitatea "Ovidius" Constanța; prof. Ioan Ciobănașu, președintele Filialei Botoșani a S.Ș.M.R.; prof. univ. dr. Doru Ștefănescu, Universitatea București, prim vicepreședinte al S.Ș.M.R.; prof. Mircea Trifu, secretar general al S.Ș.M.R.; prof. univ. dr. Radu Gologan,

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – alocuțiunea ec. Daniela Beclea, subprefect al jud. Botoșani

Universitatea Politehnică București, Președintele Societății de Științe Matematice din România.

În plen, au prezentat comunicări:

- Prof. univ. dr. Liviu Florescu, Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași – "Principiul minimei acțiuni";
- Dr. Dan Goreac, Universite Paris-Est Marne-la-Valee, Franța, – "Chronicles of a Death Foretold: Modelling in (Our) Genes";
- Prof. univ. dr. Doru Ștefănescu, Universitatea din București – "Octav Onicescu și cultivarea algebrei în România";
- Prof. univ. dr. Sebastian Anița, Universitatea "Al. I. Cuza" Iași – "Control regional pentru sisteme cu difuzie";
- Prof. univ. dr. Vasile Berinde, Universitatea de Nord din Baia Mare – "Opera matematică a lui Octav Onicescu. Impact și vizibilitate internațională";
- Acad. Mitrofan Cioban, Universitatea de Stat din Tiraspol, Republica Moldova – "Proprietăți topologice ale spațiilor de măsuri de probabilitate. Aplicații.";
- Prof. univ. dr. Liviu Alexandru Sofonea, Comitetul de Istorie și Filozofie a Științei și Tehnicii al Academiei Române – "Elogium magisteri: Un OM între oameni!"

Comunicări de o aleasă ținută științifică au fost susținute, de asemenea, de către profesori din învățământul preuniversitar sau superior – din țară și din R. Moldova – și în cadrul celor trei

secțiuni:

- 1.- Cercetare matematică;
- 2.- Problem solving (Matematici elementare);
- 3.- Didactică matematică. Istoria matematicii.

În plenul Conferinței, prof. univ. dr. Radu Gologan, a oferit trei Distincții de Excelență unor profesori botoșăneni. Comitetul de acordare a Diplomelor de Excelență din cadrul Societății de Științe Matematice din România a decis ca, pentru anul 2016, distincțiile să fie acordate profesorilor: Nicolae Buzdugă, de la

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – alocuțiunea prof. Paula Gavriluță, inspector general adjunct al I. Ș. J. Botoșani

Colegiul Național "Mihai Eminescu" din Botoșani; Ioan Băetu, de la C. N. "Mihai Eminescu" Botoșani; Alexandru Funduianu, de la Școala Gimnazială "Elena Rareș", Botoșani.

În finalul succintei noastre prezentări, redăm câteva dintre remarcile distinsului Președinte al Societății de Științe Matematice din România, prof. univ. dr. Radu GOLOGAN:

"De fiecare dată când mă aflu la Botoșani îmi revine în minte aceeași întrebare: - Cum se face că acest colț de țară românească, trecut prin multe vicisitudini ale istoriei, a produs asemenea intelectuali și personalități, în toate domeniile? Nu știu care este explicația. Am avut discuții pe tema aceasta și cu regretatul academician Solomon Marcus.

Pe academicianul Octav Onicescu am avut onoarea să-l cunosc, pe când eram student, membru în consiliul facultății. Era un Om deosebit. A fost în comisie când m-am înscris la doctorat, în 1978. am rămas cu acea privire blândă, o alură de boier, înalt, frumos, cu o limbă moldovenească pe care nu o pierduse, deși toată viața a locuit în București.

Pe Dimitrie Pompeiu nu l-am cunoscut, dar știu că mereu profesorul Ciprian Foaș susținea că cel mai talentat matematician român a fost Dimitrie Pompeiu (...)"

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – alocuțiunea prof. Daniela Vicol, inspector de specialitate, matematica, al I. Ș. J. Botoșani

...Ecurile, pe plan local și național, ale Conferinței Anuale, 2017, a S. Ș. M. R. au fost mai mult decât elogioase, ceea ce denotă faptul că organizatorii au fost – încă o dată – inspirați în alegerea Botoșanilor ca loc de desfășurare.

Al. D. FUNDUIANU prof. Școala Gimnazială "Elena Rareș" Botoșani

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – alocuțiunea prof. Olgața Șchiopu, inspector pentru învățământul primar al I. Ș. J. Botoșani

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – prof. Ion Ciobănașu (stg.), președintele Filialei Botoșani a S.Ș.M.R., adresând felicitări prof. Alexandru Funduianu, pentru Diploma de excelență primită din partea S.Ș.M.R.

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Prof. univ. dr. Radu Gologan, Președintele Societății de Științe Matematice din România, înmânând diplomele de excelență

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – alocuțiunea ing. Costică Macalef, Președintele Consiliului Județean Botoșani

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Prof. univ. dr. Liviu Florescu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, susținând comunicarea

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – alocuțiunea prof. Artur Bălăucă, Președinte de onoare al Filialei Botoșani a S.Ș.M.R.

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Prof. univ. dr. Dan Goreac, Université Paris-Est, Mame-La-Vallée, France, susținând comunicarea

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – alocuțiunea lect. univ. dr. Alexandru Negrescu, Universitatea Politehnică București

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Prof. univ. dr. Doru Ștefănescu, Universitatea București, prim-vicepreședinte al S.Ș.M.R., susținând comunicarea

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – alocuțiunea prof. Dorica Alexe, Colegiul Național „A. T. Laurian” Botoșani

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Prof. univ. dr. Sebastian Anița, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, susținând comunicarea

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Prof. univ. dr. Vasile Berinde, Universitatea de Nord, Baia Mare, susținând comunicarea

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Prof. univ. dr. Liviu Alexandru Sofonea, Comitetul de Istorie și Filozofie a Științei și Tehnicii al Academiei Române, discipol al acad. Octav Onicescu, prezintă "Elogium magisteri: Un OM între oameni!"

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Acad. Mitrofan Cioban, Universitatea din Tiraspol – R. Moldova, susținând comunicarea

Cernăuți, 3 septembrie 2017 – manifestările dedicate Zilei Limbii Române

La Cernăuți, au avut loc manifestările dedicate Zilei Limbii Române. La 3 septembrie 2017, Societatea Culturală "Mihai Eminescu" din Cernăuți, Societatea "Junimea", cărora li s-au alăturat alte asociații și societăți culturale românești din regiune, au organizat mai multe manifestări culturale, intitulată generic: "Limba Noastră cea Română". În aceeași zi, pe scena Palatului Academic din Cernăuți a avut loc cea de-a XXVIII-a ediție a Festivalului cultural-artistic "Limba Noastră cea Română", la care, un numeros public a asistat la evoluția scenică a zeci de colective artistice și interpreți de muzică populară. Printre cei ce au evoluat pe scena festivalului, în acest an, s-au numărat mulți tineri.

O surpriză plăcută a constituit-o prezența pe scenă a unor artiști din municipiul Slobozia, județul Ialomița. Delegația ialomițeană a fost condusă de domnul deputat Ștefan Mușoiu din Parlamentul României, care a fost prezent la sărbătoare, la invitația Societății "Junimea". Ialomițenii au adus și o importantă

donăție de carte pentru copii, beletristică, pentru școlile cu predare în limba română din regiune.

În cursul vizitei la Cernăuți, domnul deputat Ștefan Mușoiu a fost primit de primarul orașului Cernăuți, domnul Alexei Kaspruc, și a avut o întâlnire protocolară cu deputatul ucrainean de etnie română, domnul (Grigore Timiș).

Conducerea Consulatului General al României la Cernăuți, a mulțumit tuturor pentru participare, dăruire și respect față de limba română, precum și autorităților regionale de stat din Regiunea Cernăuți pentru prezență și susținere, dovedind că împreună se poate crea o Europă mai bogată spiritual, în unitate prin diversitate.

IONEL IVAN,
Ministru consilier la Consulatul general al
României la Cernăuți
(sursa: <https://www.facebook.com/ionel.marin.ivan/>)

„Limba noastră cea română” – românii din regiunea Cernăuți au celebrat ziua limbii materne

Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți, în colaborare cu Liga Tineretului Român „Junimea” din regiunea Cernăuți și societățile național-culturale românești din nordul Bucovinei, cu susținerea Consulatului General al României la Cernăuți au organizat o serie de evenimente dedicate limbii materne, în data 3 septembrie 2017 – transmite Buc Press.

La sediul Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” a avut loc o expoziție de carte românească, volume apărute în perioada septembrie 2016 – septembrie 2017. Sărbătoarea a continuat cu depuneri de flori la monumentul Luceafărului, din centrul orașului Cernăuți, la care a participat și o delegație din județul Ialomița, condusă de deputatul în Parlamentul României, Ștefan Mușoiu, parlamentarul roman fiind invitat la evenimentele din Cernăuți de Liga Tineretului Român „Junimea”.

La Palatul Academic al Universității Bucovinene de Medicină din Cernăuți a avut loc cel mai așteptat eveniment, de către românii din zonă – cea de-a XXVIII-a ediție a Festivalului cultural-artistic „Limba noastră cea română”, manifestare care a inclus prezențe ale artiștilor amatori și profesioniști din regiunea Cernăuți, România și Republica Moldova. Evenimentul a fost deschis, în mod tradițional, de Corul „Dragoș Vodă” al Societății

pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” – organizatorul principal al acestui festival – notează Radio Cernăuți. De menționat că la buna desfășurare a sărbătorii „Limba noastră cea română” au contribuit, prin sponsorizare, ministrul consilier Ionel Ivan, împreună cu soția Mioara, precum și doamna Eleonora Moldovan, Consul General al României la Cernăuți, împreună cu consulul Aurelian Rugină. Un ajutor financiar a fost acordat și de Institutul „Eudoxiu Hurmuzachi” pentru românii de pretutindeni, din București.

În cadrul marșării la Cernăuți a Sărbătorii “Limba noastră cea română”, un număr de peste patru mii de volume de carte beletristică românească au fost donate copiilor de la școlile medii de cultură generală, cu limba de predare română, din regiunea Cernăuți. Aceasta, grație colectei de carte, organizată de Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea” (Slobozia), Biblioteca Județeană „Ștefan Bănuțescu” (Slobozia) și de deputatul român Ștefan Mușoiu. Cărțile vor fi distribuite în școli de membrii Ligii Tineretului Român „Junimea” din regiunea Cernăuți.

(preluare Euromedia Bucovina)

Ziua Limbii Române 2017 în Basarabia

(Notă: în nr. viitor vom publica un amplu reportaj de la aceste manifestări culturale.)

Căușeni, 31.08.2017, Piața Al. Mateevici: elevi ai Liceului Mateevici omagiind Limba Română.

Căușeni, 31.08.2017, Piața Al. Mateevici: alături de elevi, conducători ai administrației locale pregătiți pentru depunerea jerbelor de flori la bustul poetului Alexei Mateevici.

Căușeni, 31.08.2017, Piața Al. Mateevici: căușenii, părinți și copii, participanți la manifestarea omagială închinată sărbătorii limbii române.

Căușeni, 31.08.2017, Piața Al. Mateevici: un iureș omenesc „dute-vino” depunând flori la bustul Mateevici – în centrul imaginii, deputatul basarabean în Parlamentul României, Constantin Codreanu, alături de primarul Căușeniului, Grigore Repeciuc.

Căușeni, 31.08.2017, Simpozionul Limba Română – altarul dăinuirii noastre, organizat de Centrul de Cultură și Asistență Didactică „Casa Limbii Române - Căușeni”: prezidiul manifestării (Ion Iovcev, dir. liceu Tiraspol; deputatul Constantin Codreanu; Ion Negrei, istoric Chișinău; ; prof. Petru Râmbu, lider unionist; prof. univ. Cezar Pânzaru, Constanța).

Căușeni, 31.08.2017, Simpozionul Limba Română – altarul dăinuirii noastre: ceremonia dezvelirii unui nou bust al poetului Mateevici.

Căușeni, 31.08.2017, Simpozionul Limba Română – altarul dăinuirii noastre: moderatorii manifestării – scriitorul-muzeograf Ion Găină și prof. Valeriu Ostaș, directorul Casei Limbii Române-Căușeni.

Căușeni, 31.08.2017, Simpozionul Limba Română – altarul dăinuirii noastre: corul liceului teor. „Meșterul Manole”, Sălciuța-Căușeni, condus de preotul Nicolae Jirihovschi.

Căușeni, 31.08.2017, Simpozionul Limba Română – altarul dăinuirii noastre: fotografia de grup, la sfârșitul manifestării.

Căușeni, 01.09.2017, Liceul „Alexei Mateevici”, festivitatea deschiderii noului an școlar: mesajul ziaristului Dacian Dumitrescu, lider al Societății „Frații Golești”- București.

Căușeni, 01.09.2017, Liceul „Alexei Mateevici”, festivitatea deschiderii noului an școlar: mesajul transmis de Valeriu Eutușianu, președintele Filialei Neamț a Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina.

Căușeni, 01.09.2017, Liceul „Alexei Mateevici”, festivitatea deschiderii noului an școlar: mesajul transmis de Paul-Mircea Iordache, președintele Filialei Botoșani a Uniunii Vatra Românească.

Chișinău, 01.09.2017, întâlnire cu scriitorii basarabeni la Casa Limbii Române: scriitorul Alexandru Bantoș, directorul Casei Limbii Române Chișinău, vorbind despre rezistența culturală a basarabenilor în fața opresiunii culturale antiromânești „moldoveniste”.

Chișinău, 01.09.2017, Casa Limbii Române: Alexandru Bantoș și Valeriu Ostaș, doi directori ai „caselor” limbii române, animați de aceeași luptă în slujba românității.

Chișinău, 01.09.2017, Casa Limbii Române: scriitorul Pânzaru, președintele Fil. Constanța Pro Basarabia și Bucovina, susținând alocuțiunea la înmânarea Diplomei de excelență ziaristului Dacian Dumitrescu.

Chișinău, 01.09.2017, Casa Limbii Române: dialog între Paul-Mircea Iordache și poeta basarbeană Diana Ciugureanu, președinta Uniunea Scriitorilor Europeni de Limbă Română, ocazionat de primirea Diplomei de excelență.

Căușeni, 02.09.2017, Primăria orașului: întâlnirea delegației din România, participantă la manifestările culturale, cu primarul Grigore Repeciuc.

Căușeni, 02.09.2017, Primăria orașului: toastul Primarului Grigore Repeciuc la întâlnirea cu delegația din România (în plan apropiat, Valeriu Ostaș, directorul Casei Limbii Române – Căușeni și Nicolae Gorban, președintele Consiliului raional Căușeni)

Manifestări dedicate Zilei limbii române la Cernăuți. 2017

(preluare Euromedia Bucovina – foto: Nicolae Haucă)

Ziua Limbii Române la Cernăuți, 03.09.2017 – Palatul Academic al Universității Bucovinene de Medicină – a XXVIII-a ediție a Festivalului cultural-artistic „Limba noastră cea română”: Corul Dragoș Vodă, celebră formație interpretă de folclor muzical, cu o rigoare academică

Ziua Limbii Române la Cernăuți, 03.09.2017 – Palatul Academic al Universității Bucovinene de Medicină – a XXVIII-a ediție a Festivalului cultural-artistic „Limba noastră cea română”: copiii românilor nord-bucoveneni păstrează cu sfințenie folclorul strămoșesc.

Ziua Limbii Române la Cernăuți, 03.09.2017– Palatul Academic al Universității Bucovinene de Medicină – a XXVIII-a ediție a Festivalului cultural-artistic „Limba noastră cea română”: la cântec și joc, mamele sau bunicele bucovinence nu se lasă mai prejos decât tinerii.

Ziua Limbii Române la Cernăuți, 03.09.2017– Palatul Academic al Universității Bucovinene de Medicină – a XXVIII-a ediție a Festivalului cultural-artistic „Limba noastră cea română”: frumoasele fete bucovinence interpretează cu succes și piese de muzică modernă.

Ziua Limbii Române la Cernăuți, 03.09.2017– Palatul Academic al Universității Bucovinene de Medicină – a XXVIII-a ediție a Festivalului cultural-artistic „Limba noastră cea română”: tinerii flăcăi bucovineni sunt și instrumentiști de înaltă clasă.

Ziua Limbii Române la Cernăuți, 03.09.2017: depuneri de flori la monumentul poetului Mihai Eminescu, amplasat într-un parc central al orașului – uniți sub tricolor, membrii Consulatului român cernăuțean sunt înconjurați de liderii organizațiilor culturale nord-bucovinene și de membrii formațiilor artistice, costumați în frumosul port popular românesc.

Acad. IOAN-AUREL POP

“Nu am primit Transilvania cadou!”

4 iunie 1920, Palatul Marele Trianon de la Versailles. Atunci și acolo a fost semnat binecunoscutul tratat care stabilește până azi granițele multor state europene. Prin acest act, României i-au fost recunoscute, ca părți integrante ale teritoriului ei, Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul, consfințind realitatea existentă pe teren.

Academicianul Ioan Aurel Pop, rectorul Universității Babeș Bolyai din Cluj-Napoca, ne vorbește, pornind de la Tratatul de la Trianon, despre națiune, identitate românească și europenism.

Domnule rector, se împlinesc astăzi 97 de ani de la semnarea Tratatului de la Trianon între Puterile Aliate, învingătoare în Primul Război Mondial și Ungaria. Ce stipulează acest tratat? Ce a reprezentat el pentru statele europene și, mai ales, pentru România, de la semnarea lui până astăzi?

Tratatul este un document foarte detaliat și greu de rezumat aici, dar esența sa este următoarea: Ungaria, țară învinsă în Marele Război, revenea la granițele sale etnice, adică recunoștea – silită de puterile aliate și asociate (Anglia, Franța, SUA, Italia, Japonia și multe altele) – că o mare parte din fostele sale „provincii istorice”, cu majorități altele decât cea maghiară, aveau să facă parte din Croația, Cehoslovacia, România, Austria. Prin urmare, Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul deveneau, din punctul de vedere al dreptului internațional, părți integrante ale României, așa cum hotărâseră românii înșiși, în mod democratic, la 18 noiembrie / 1 decembrie 1918, la Alba Iulia. Prin urmare, Tratatul de la Trianon, din 4 iunie 1920, ca de altminteri tot sistemul de tratate de la Paris, din anii 1919-1920, nu a făcut decât să recunoască justetea deciziilor luate de românii înșiși. Conferința de pace de la Paris a fixat noua hartă a Europei – valabilă, în multe privințe, până astăzi – și reprezintă prima decizie din istorie a marilor puteri, în care au ținut seamă, în mare măsură, de voința popoarelor (polonez, ceh, slovac, român, sârb, croat, sloven, lituanian, leton, eston), consfințind și destrămarea imperiilor multinaționale (german, austro-ungar, rusesc, otoman). Pentru România, Trianonul a însemnat recunoașterea granițelor etnice aproape firești ale statului nostru înspre vest. Actul respectiv a consfințit controlul oficial al statului român

asupra a încă circa 100.000 km pătrați. Să nu uităm că România antebelică avea doar 137.000 km pătrați (Oltenia, Muntenia, Dobrogea și Moldova dintre Carpați și Prut, fără Bucovina și fără Basarabia) și că după Marea Unire avea 296.000 km pătrați. Tratatul de la Trianon a pus o anumită ordine în regiunea Europei Central-Orientale, dând Slovacia slovacilor, Croația croaților și Transilvania românilor, în acord cu dreptul popoarelor majoritare la autodeterminare.

Se vorbește în zilele noastre despre Departamentul Trianon 100, înființat de Ungaria. La ce se referă acesta?

De fapt, nu este vorba despre un departament guvernamental, cum înțelesesem și eu inițial, și cum a preluat greșit presa noastră, prin analogie cu ceea ce s-a petrecut în România. Ungaria nu face asemenea erori de imagine. Este, de drept, un departament de „cercetare”, intitulat modest „grup de lucru” sau „echipă de cercetare”, plasat în cadrul Academiei Ungare de Științe, care a câștigat un „grant” guvernamental eșalonat pe cinci ani. Numele său oficial ales, „Elan-Trianon 100”. Cu alte cuvinte, acest colectiv de aproape 25 de oameni are bani de cercetare și de diseminare în Ungaria și în lume a rezultatelor „cercetării”. Uniunea Europeană nu se amestecă în asemenea chestiuni, pentru că problemele de acest fel – bine gândite – nici nu vizează în mod oficial propaganda ostilă cuiva. Dar noi, care nu ne-am născut ieri, știm care este poziția de fond a Ungariei în ultimul secol: de a nu accepta apartenența Transilvaniei la România, de a vorbi mereu de drepturile sale „istorice” asupra Transilvaniei, de a susține emigrarea târzie a românilor din Balcani, ca păstori necivilizați etc. Eu însumi am participat la multe întâlniri de acest fel în Europa și SUA, după 1989, în care istorici și oameni politici din țara vecină prezentau lucrurile în acest fel. Or, ceea ce s-a întâmplat la Trianon în 1920 este un fapt foarte simplu și fără ambiguități: marile puteri de atunci au recunoscut ceea ce românii decisese în acord cu dreptul internațional; este clar că, dacă românii ar fi greșit, comunitatea internațională nu ar fi făcut Transilvania cadou României! Mai mult, după al Doilea Război Mondial, la Conferința de pace de la Paris din 1946-1947 și în alte câteva împrejurări, instanțele

internaționale acceptate și legiuite au recunoscut același lucru, anume apartenența Transilvaniei la România. Prin urmare, cercetarea împrejurărilor în care s-a adoptat Tratatul de pace de la Trianon – deși tema este foarte bine cunoscută – se poate face oricând (mereu ies la iveală noi surse și se pot propune noi linii interpretative, în limitele adevărului), dar nu în scopuri revizioniste, de reorientare a opiniei publice internaționale. Până acum, din păcate, asemenea inițiative ale țării vecine, ale unor organizații și persoane din țara vecină au utilizat adesea datele istoriei în chip interesat, ca să lovească în România. Cea mai elocventă dovadă este directiva dată de guvernul ungar, prin MAE de la Budapesta, ca diplomații maghiari să nu participe la evenimentele legate de celebrarea Zilei Naționale a României. Or, Ziua Națională a României se sărbătorește la 1 Decembrie tocmai în amintirea unirii Transilvaniei cu România! Dacă acest eveniment îi jignește pe oficialii unguri, cum să ne așteptăm la o tratare obiectivă din partea ungară a deciziei democratice luate la Alba Iulia acum un secol și ratificate pe plan internațional de Conferința Păcii de la Paris, din 1919-1920?

Tipuri de națiuni în Europa

Care sunt elementele constitutive ale unei națiuni? Limba, o credință religioasă, o populație, un spațiu comun, o cultură, sângele, atașamentul față de anumite valori?

Și în teoretizarea națiunilor sunt mai multe interpretări. Unii consideră națiunile drept alcătuituri politice statale recente, formate prin voința deliberată a oamenilor. Pentru aceștia, statul se confundă cu națiunea. Alți exegeți văd evoluția îndelungată a comunităților etnice până la stadiul de națiune, adică privesc națiunile ca unități organice, născute de-a lungul secolelor, începând cu Evul Mediu sau chiar cu Antichitatea, și bazate pe limba, originea, credința, obiceiurile, tradițiile comune. Primul set de opinii invocate fac parte din viziunea modernistă, care consideră națiunile drept realități limitate și temporare, aflate acum pe cale de disoluție, într-o lume globală. Celălalt set de teorii se bazează pe primordialism sau perenialism, susținând că națiunile s-au născut dincolo de voința unor indivizi și că au o existență îndelungată, care nu poate fi decisă de

organele statelor sau de cele suprastatale. De exemplu, Franța este prototipul statului-națiune, în care toți locuitorii care au documente oficiale de francezi sunt considerați „de naționalitate franceză”. Cu alte cuvinte, aici cetățenia și naționalitatea se confundă. În multe alte locuri de pe pământ, națiunea se leagă de stat, dar nu se confundă cu acesta. De exemplu, în cazul României, este corect să se spună că circa 90% dintre cetățenii săi sunt români, circa 6% sunt maghiari, 2,5% romi (țigani), cam 1,5% slavi. În definirea unei națiuni de tip organicist nu predomină un singur element, ci se iau în considerare mai multe, de la limbă și origine până la credință și cultură. „Sângele”, adică originea biologică, nu are, practic, nici o importanță fără educație, iar absolutizarea acestei caracteristici conduce, de regulă, la teorii rasiale. De aceea, anumite întrebări vulgarizatoare („Cât la sută suntem daci, sau romani, sau cumani, sau slavi?) nu au nici o legătură cu realitatea și nu trebuie puse. Toate națiunile din lumea asta sunt amestecuri etnice și nu există nici o „națiune pură”. Dacă azi iau un copil român de doi ani – care spune „mamă” și „tată” în românește – și îl duc în Spania, încredințându-l unei familii de spanioli să-l crească și să-l dea la școală, la douăzeci de ani, el va fi un bun spaniol; iar dacă nu-i va spune nimeni că s-a născut român, nu va avea nimic de-a face vreodată cu România și cu națiunea sa de origine. Altfel spus, sentimentul apartenenței naționale se dobândește prin educație, nu automat, prin naștere, deși există cele mai mari șanse ca, dacă te naști român, să rămâi și să fii de naționalitate română. Teritoriul are mare importanță în teoriile organiciste, dar nu neapărat teritoriul organizat politic drept stat, deși statul național este principalul instrument de organizare, de protecție și de conservare a unei națiuni. De ce spun asta? Pentru că un român din Ucraina de azi se simte, de regulă, membru al națiunii române și nu al celei ucrainene, așa cum un maghiar din Slovacia sau România se consideră membru al națiunii maghiare, nu al celei slovace sau, respectiv, române. Eu consider că viziunea perenialistă asupra națiunilor – dacă nu este exagerată și absolutizată – definește mai bine comunitățile despre care vorbim aici.

O națiune antagonizată este ușor manipulabilă

De ce a ajuns națiunea română să fie stigmatizată, ba chiar desființată de unii „intelectuali” români?

Intelectualii și politicienii (elitele) nu sunt „făcători” de națiuni, dar au un rol foarte important în modelarea națiunilor, în orientarea lor, în formarea profilului național al unor grupuri din cadrul națiunilor. Românii au fost un popor vitregit

de soartă în această parte de Europă, nu au ajuns niciodată să formeze o mare putere, nu au dobândit sentimentul de stăpâni care să le confere o anumită siguranță, o aroganță sau o prestanță în raport cu alții. S-au tot zbatut să existe ca națiune egală cu altele și să aibă și ei un stat al lor. Au reușit până la urmă, dar cu mare greutate, și au rămas, poate, copleșiți de ideea națională, de reușita ei, de afirmarea ei, de recunoașterea ei de către alții. Chiar sub comunism, după circa un deceniu rușinos, când am trăit sub „internaționalism proletar”, de fapt sovietic, și când aproape toate valorile românești erau prohibite, am avut alt deceniu de oarecare echilibru, pentru ca, strânși cu ușa tot dinspre Răsărit, să alunecăm încet spre acel „naționalism comunist” care ne-a făcut mult rău și pentru care ni s-a pus în Occident un stigmat greu de eliminat chiar și azi. După căderea comunismului, mulți intelectuali au crezut că este de bonton să se dezică de valorile naționale, demonizând națiunea română, din pricina căreia – chipurile! – se produsese multe crime, nedreptăți etc. Faptul s-a petrecut, pe de o parte, pe fondul luptei sincere pentru „integrare europeană și euroatlantică” (majoritatea românilor voiau să scape de capcana comunismului, a URSS, a Rusiei, a Estului), iar pe de alta, al intervenției copioase a unor ONG-uri internaționaliste, globaliste din Occident și Orient, dornice să submineze rapid statele naționale și națiunile ca forme de coeziune. Aceste organizații, aparent nevinovate, umaniste, democratice, au venit și cu bugete generoase, cu fundații și asociații, cu burse grase, cu idei de reviste și de școli înalte, în care limba țării să nu mai fie acceptată. Era, până la urmă, normal ca intelectualii care s-au înfruptat și se înfruptă lacom din aceste fonduri globalizatoare „dezinteresate” să fie globaliști, să-i condamne pe români ca fiind nemernici, leneși, gregari. O națiune cu o coeziune puternică este ea însăși o entitate puternică și demnă, greu de clintit, pe când una slăbită, antagonizată, divizată, dezorientată ajunge o trestie în bătaia vântului, manipulabilă, modelabilă, simplă de umilit. Acești intelectuali despre care vorbiți se pretează la acest joc foarte serios, majoritatea din interes bine alimentat periodic, puțini din naivitate și spirit de frondă, din teribilism adolescentin, din dorința de a fi în vogă. Pe măsură ce se ridică „edificiul” lor globalizator, se surpă marea unitate și admirabila coeziune a națiunii române. În tot acest timp, în lume, din Regatul Unit și până în SUA și din Polonia până în Olanda se întăresc națiunile, se fortifică sentimentele de solidaritate și de opoziție față de integrări forțate și de internaționalisme prost gândite. Ca să construiești bine Uniunea Europeană ai nevoie de subiecți, de entități

pe care să le pui laolaltă, iar aceste entități valabile sunt, în acest moment, națiunile și statele care adăpostesc câte o națiune sau mai multe națiuni. Nu poți desființa națiunile prin decret prezidențial sau prin hotărâre de guvern!

Demnitatea de a fi român

Ce rol mai are națiunea azi, într-o lume globală?

În lumea noastră, care se vrea globală, națiunile sunt entitățile care ar putea alcătui globalitatea, dacă am ști cum s-o facem. Din păcate, nu știm destul de bine! Lumea globală previzibilă va fi formată tot din națiuni, convinse că este bine să alcătuiască un concert și să trăiască într-o lume simfonă. Altminteri, tot efortul va fi de prisos. Dacă lumea globală viitoare va fi imaginată din simpli atomi fără personalitate și fără voință, atunci trebuie să ne emendăm imaginația, fiindcă nu conduce la nimic fezabil sau conduce la utopii. Națiunile ne fac mai siguri de noi, mai umani, mai compatibili cu lumea. Nu cred că putem fi universali dacă nu suntem și naționali.

La ce se referă identitatea națională? Doar la partea culturală, istorică, civilizațională, sau și economică?

Identitatea națională românească sau felul de a fi român „în cuget și-n simțiri” se referă la aspecte foarte complexe, care nu sunt mereu identice și nici imuabile. Mulți români se simt români fiindcă vorbesc românește, alții fiindcă se roagă românește și merg în biserici ortodoxe românești, alții fiindcă se consideră urmașii romanilor, alții fiindcă doinesc și jelesc ca pe la noi, alții pentru „codrii verzi de brad și câmpurile de mătăasă” etc. Partea economică a identității noastre a fost absolutizată de comuniști – sub impulsul URSS –, care vorbeau de „piața națională unică”, dar ea există. Cultivatorii de pământ și păstorii noștri și-au menținut identitatea românească arând, semănând, săpând, cosind, culegând, mergând la seceră și la coasă, crescând animale, adică „vite mari și mici”. Omul este singura ființă care muncește, adică desfășoară o activitate conștientă, ca să aibă din ce să trăiască. Dar și munca se face după obiceiurile grupului, ale comunității și poate deveni o marcă a identității.

Poate exista identitate fără suveranitate?

Categoric! Identitatea românească s-a format în timp, încă din finalul etnogenezei romanilor, adică de prin secolele al IX-lea și al X-lea înoace, în vremuri când foarte mulți români trăiau sub stăpâniri străine. Cu alte cuvinte, identitatea noastră s-a

manifestat și atunci când elita dominantă, instituțiile statului și bisericile oficiale nu erau românești. Să ne gândim la românii din Transilvania care, exceptând scurta perioadă de domnie a voievodului Gelou, „un anumit român” (care a domnit peste o regiune mică din zona Cluj, Dăbâca, Sălaj), s-au aflat sub suveranitatea Regatului Ungariei, apoi în vremea principatului

nesfârșit așa. Fără suveranitate, națiunile se împuținează, iar oamenii ajung, în parte, să se rătăcească pe căi abătute. Toate națiunile s-au luptat, de-a lungul vremii, pentru libertate națională și pentru stat național suveran și independent. Firește, suveranitatea și independența sunt relative, ca orice lucru omenesc, dar s-a tins mereu spre ele.

Palatul Trianon

autonom, sub suveranitate otomană, în exterior și sub dominația celor „trei națiuni și patru religii” neromânești, în interior, apoi sub habsburgi etc. Să ne gândim la românii din cetățile de la Dunăre, din Dobrogea, din Cetatea Albă și Tighina, din Banat, care s-au aflat sub turci; la cei din Bucovina, de sub habsburgi, din Basarabia, de sub ruși. Cu toții au rămas români, s-au purtat ca români și au transmis mai departe românitatea, fără să aibă avantajul unei clase politice românești respectate și puternice. Pentru mulți dintre ei, singura instituție rămasă românească a fost biserica, iar preoții și diecii le-au fost singurii învățători și susținători ai naționalității. Dar asta nu înseamnă că se poate trăi la

Ce trebuie să fim mai întâi: români sau europeni?

După cum v-am spus, nu văd o incompatibilitate între cele două calități sau apartenențe. Ba, așa zice că, spre a putea fi un bun european, este necesar să fii mai întâi român, francez, german, polonez. Europa nu este formată din vid sau din indivizi amorfi, ci din varii comunități de oameni, între care, de departe, predomină națiunile și statele naționale. Când România a fost acceptată, acum zece ani, în UE, ea nu a fost un subiect anonim, ci o țară cu cetățeni români și cu etnici români (circa 90% dintre cetățenii României sunt de naționalitate română). Prin urmare, am devenit europeni (în sens de membri ai UE) ca români și nu ca cetățeni ai universului. Și nici nu ne-a cerut Bruxelles-ul și Strasbourg-ul – până în prezent – să ne autodesființăm, să ne anecantizăm, să ne facem altceva decât români. Dar lipsindu-ne unora dintre noi demnitatea de a fi români, ne lipsește și calitatea de europeni. Este evident că sunt și păreri opuse, adică sunt oameni și forțe care pretind să ne lepădăm de neamul nostru, ca să devenim europeni, să ne uităm limba, stirpea, credința, țara. Dacă am avea cultura necesară, dacă am mai acumula cunoștințe, dacă am mai avea spirit critic, dacă am discerne și dacă am putea distinge valoarea de nonvaloare și adevărul de minciună, ne-ar fi simplu. Așa însă plutim mulți dintre noi în ape tulburi, amăgiți de aparențe și de primul venit.

(preluare Ziarul Lumina - interviu de Augustin Păunoiu)

Prof. Dr. Gică Manole Un secol de la intrarea României în Războiul de Întregire a Țării (5)

(Continuare din nr. anterior)

VI - TRĂDĂTORII AI CAUZEI NAȚIONALE: C. STERE, CONON ARAMESCU, VASILE MANGRA, VICTOR VERZEA, AL. STURDZA -

Dacă, în ceasul cel mare al nenorocirii, femeile neamului nostru, cu un stoicism îndărătnic, s-au înhămat la munca cea grea și aspră, muncind ogoarele patriei libere, pentru ca luptătorii de pe front să aibă pâine, alții, îndeosebi „bărbați” luminați ai odioasei clase politice, și-au dovedit „iubirea”, față de un popor așa de adânc căzut în prăpastie, trădându-l. Nu este deloc inutil în a sublinia întristătoarea încheiere de carieră politică (așa de onorabilă, până în 1914) a lui P. P. Carp, și a celor ce-i împărțeau poziția. În ura lui față de ruși, sau față de cei care au avut curajul să meargă împotriva Germaniei și a aliaților săi, Carp nu găsea nici o milă pentru țara căzută în nenorocire; mai mult, se credea chemat ca să o salveze cu ajutorul ocupantului, ignorând cu desăvârșire situația dramatică a neamului său, jaful pe

care dușmanul (pentru el, prieten) îl efectua în teritoriul ocupat. După instalarea ocupației germane, Carp și oamenii săi declanșează o campanie de încheiere a noii păci separate, cu aceștia, punând la cale înlocuirea regelui Ferdinand cu împăratul Wilhelm al II-lea, sau cu vreunul dintre fiii acestuia, precum și darea în judecată, drept criminali de război, a lui Ionel Brătianu și a guvernului său. Pentru atingerea acestui scop, Carp agita opinia publică cu ajutorul presei și a întrunirilor publice, sau prin lansarea unui manifest către țară, țară care ar fi trebuit să-i dea dreptul de a trata pacea separată. În acest sens, primind ajutorul lui Mackensen, Carp a hotărât să fie consultată partea de țară ocupată, împânzind teritoriul cu o proclamație în care se susținea că „acțiunea lui P. P. Carp e singura în stare a reda României situația pierdută”⁽¹³¹⁾.

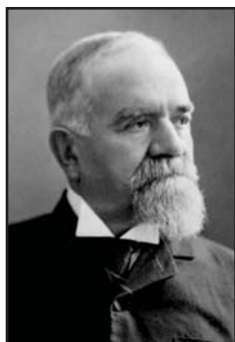

Petre P. Carp îndemna – de altfel, încă înainte de vara lui 1917 – pe Mackensen, să reia ofensiva, cât mai repede, pentru a sparge frontul românesc și a ocupa Moldova.

P. P. Carp îndemna – de altfel, încă înainte de vara lui 1917 – pe Mackensen, să reia ofensiva, cât mai repede, pentru a sparge frontul românesc și a ocupa Moldova.

Nici Maiorescu, nici Alexandru Marghiloman, nu l-au urmat pe Carp, în

acțiunea sa. Într-o întrunire publică ținută în sala Dacia, din București, unde se dezbăteau proiectele lui Carp, Maiorescu, fiind solicitat de mulțime să ia cuvântul, prin poziția avută și-a recâștigat întreg prestigiul – pus în umbră de luarea sa de poziție, așa de nepotrivită, de la Consiliul de Coroană de la Cotroceni. Cu acest prilej, Maiorescu reaminti tuturor că soarta dinastiei, a unei păci separate, nu se poate decide sub presiunea străzii sau în tumultul unor adunări gălăgioase, ci prin consultarea națiunii întregi, a cărei voință să fie manifestată în mod liber și independent. Cu aceste cuvinte, Maiorescu spunea tuturor că ceea ce fac ei e un simulacru de politică, că nu sunt liberi să opteze în chestiuni grave, privind statul român, cu baioneta vrăjmașului în coaste. Poziția aceasta demnă, a lui Titu Maiorescu, ca și întreaga lui ținută, avută sub ocupația germană, salvează o carieră politică ce a fost foarte aproape de a se încheia deloc onorabil. Și când, nu mult după această întrunire, în iulie 1917, Maiorescu muri, P. P. Carp nu-l va ierta nici măcar o dată cu moartea sa, absentând de la înmormântare, neezitând să facă o remarcă, de un cinism negru, față de cei care i-au reproșat acest fapt: „de ce ar face el lui Maiorescu o politeță, pe care Maiorescu n-ar putea să i-o întoarcă”⁽¹³²⁾. Dacă, față de Carp, încă putem găsi circumstanțe atenuante (căci poziția sa era justificată de un crez), ginerele său, Alexandru Sturdza, colonel în armata română, a depășit orice limită, trădând. El fusese atașat militar la Berlin, înaintea războiului, timp în care a trecut în slujba Germaniei.

“Poziția demnă a lui Titu Maiorescu, ca și întreaga lui ținută, avută sub ocupația germană, salvează o carieră politică ce a fost foarte aproape de a se încheia deloc onorabil”.

Semnele trădării sale s-au manifestat în luptele din toamna 1916 când, fără vreo legătură cu situația frontului, brigada pe care o comanda se retrage brusc, lăsând flancurile diviziilor vecine descoperite. În ale sale *Note zilnice de război*, generalul Alexandru Averescu consemnează, la data de 24 decembrie 1916, cum brigada colonelului Sturdza dădea brusc înapoi, fără cauze reale și fără să-și prevină vecinii, producând o spărtură, în front, de o lățime de 10 km. Neavându-se probe concrete,

Sturdza n-a fost acuzat de trădare, iar neglijența serviciilor noastre secrete militare a fost pe cale să ne producă o catastrofă cu urmări greu de prevăzut. În înțelegere cu comandamentul german, Sturdza a stabilit data și locul anume în care va trece de partea inamicului, alegând tocmai momentul unei vizite pe front a regelui Ferdinand. Regele stabilise ziua de 4 februarie 1917, pentru a vizita frontul din Vrancea, ocazie cu care trebuia să decoreze drapelele de luptă ale diviziilor comandate de generalul Eremia Grigorescu. Însoțit de generalul Prezan, regele Ferdinand fu întâmpinat de ofițerii superiori ai marilor unități, printre ei aflându-se și colonelul Sturdza. După ce ceremonialul decorării steagurilor de luptă s-a încheiat, Sturdza îl invită pe regele Ferdinand să inspecteze linia frontului unde era el comandant. Aici, la poalele unui deal numit Voloșcani, germanii erau pregătiți de ambuscadă, gata să-l prindă pe rege. Prezan, suspectându-l pe Sturdza de trădare, îi ordonă să nu o ia spre linia frontului, dar acesta refuză, fugind în inamic fără aghiotantul său, care fu ucis. Fără prezența de spirit a generalului Prezan, regele ar fi căzut în capcană și ar fi fost luat prizonier. Sturdza va fi condamnat la moarte, în lipsă, dar activitatea sa de trădător nu s-a oprit doar la gestul de a trece la inamic, ci va continua, amplificându-se. Trecut la inamic, Sturdza a încercat crearea unei „Armate de voluntari”, din rândul românilor prizonieri în Germania, armată pe care el voia să o pună să se bată împotriva românilor, pe frontul din sudul Moldovei. Nu va reuși, în tentativa sa murdară, dar va reuși să tulbure conștiințele multor ofițeri români aflați în captivitate, și care, după ce trădătorul a venit cu ispitele sale, s-au împărțit în tabere, dușmânindu-se. Unii erau pentru trecerea de partea germanilor (pușini), alții au refuzat, cu indignare, acest pas, numindu-l pe Sturdza trădător. Tot el a trimis soldați români, capturați de inamic, peste linii, în tranșeele românești, cu manifeste prin care ostașii români erau sfătuiți să dezerteze în fața inamicului. A înjghebat, tot el, un fel de corp de voluntari, pe care îl va folosi în vederea realizării intențiilor lui P. P. Carp, socrul său, anume organizarea unui plebiscit, care trebuia să-i legitimizeze puterea, în partea de țară ocupată, spre a putea, astfel, negocia cu ocupantul. Înainte de orice, Sturdza, și ofițerii trecuți de partea sa, urmându-l, prin otrava propagandei, să creeze o stare de spirit defetistă în rândul trupelor române, scăzându-le, astfel, combativitatea, sau, în cel mai fericit caz, pentru ei, determinându-le să dezerteze. Nici aici n-au reușit trădătorii, în intențiile lor. La sfatul lui P. P. Carp, Virgil Arion, mare demnitar politic sub ocupația germană, solicită mitropolitului Munteniei, Conon Aramescu, să

redacteze o „chemare” (era să zic patriotică), către „moldovenii”. „Chemarea” îi sfătua pe soldații din Moldova să nu mai lupte, să fraternizeze cu dușmanul și să înțeleagă că Germania este mare prietenă a României! Nu-i lipsit de interes să precizăm că această „chemare” n-a fost redactată de mitropolit (era prea prost), ci de doi vajnici teologi, inițiați în cele „sfinte”, Gala Galaction și Iuliu Scriban (arhimandrit)!

Mitropolitul primat Conon Arămescu-Donici a fost obligat să se retragă din scaun la 1 ianuarie 1919, pe motiv de colaborare cu autoritățile de ocupație germane în perioada 1916-1918. Cel mai adesea este judecat de „istorie” prin prisma politicii, și nu a comandamentelor duhovnicești.

Ca două lude în sutană, cei doi se folosesc, și în această afacere murdară, de „Bunul Dumnezeu ce s-a îndurat de această țară”⁽¹³³⁾. Să ai obrăznicia, cinică, de a susține că țara ta se află în grațiile divine, în timp ce ea era literalmente sfâșiată, crucificată, se dovedește crimă și înaltă trădare de patrie. Pentru gestul lor rușinos, nedemn, cei doi popi ar fi trebuit ca, după război, să ajungă în fața plutonului de execuție, sau să fie uciși ca niște câini otrăvitori de suflet românesc, iar nu să se mai bucure de lumina zilei. Chemarea otrăvitoare a Mitropolitului Conon a fost aruncată de către inamic, din avioane, în tranșeele soldaților români, împreună cu alte două fițuici josnice, „Gazeta Bucureștilor” și „Lumina” lui C. Stere. Se înțelege că pachetele cu pricina au fost arse, pe loc, fără a fi deschise.

Nocivă, în cel mai înalt grad – trădătoare, de-a dreptul – s-a dovedit a fi, în timpul ocupației germane, și poziția lui Constantin Stere. Refugiat din Rusia țaristă, unde, în acei ani, făcuse câțiva ani de surghiun siberian, pentru „agitație socialistă”, Stere ura profund Rusia. Faptul nu l-a împiedicat, însă, ca, atunci când Nicolae al II-lea a vizitat Constanța, în iunie 1914, printre cei care s-au îngrămădit să pupe mâna, atât a lui Carol I, cât și a țarului, să fie și Stere. Desigur, cazuri precum al lui P. P. Carp sau al lui C. Stere (cu privire la poziția avută în timpul ocupației germane în anii 1916-1918) ar trebui judecate după canoane cu totul speciale; după ce li s-ar cunoaște, în amănunt, întreaga lor psihologie, crezul lor, toate manifestările publice din acei ani, numai după toate acestea am putea dibui resorturile adânci, care au motivat poziția lor. Și Carp, și Stere

și-au iubit adânc țara și poporul din care făceau parte. Și Carp, și Stere aveau o ură viscerală, fără margini – justificată – față de Rusia. Aici, în această ură, pot fi identificate pozițiile celor doi, după ce România trecuse de partea Antantei, și, implicit, a Rusiei. Nu încapă nici o îndoială că românii căzuți sub ocupație germană, cei din Muntenia, Oltenia, Dobrogea, au aflat repede cum se purta, „aliata” Rusie, în Moldova. Însă, la fel de adevărat rămâne faptul că, atunci când vrei să justifici o trădare, găsești argumente; iar fapta celor doi, dincolo de trecutul lor, tot trădare rămâne.

Basarabeanul Constantin Stere a trăit și s-a dezvoltat în atmosfera revoluționară a cercurilor intelectuale rusești; exilat în Siberia - 6 ani; a fost al doilea președinte al Sfatului Țării; prof. univ. de drept constituțional și rector la Univ. din Iași; a făcut parte din partidul liberal, a înființat partidul țărănesc, a luptat pentru organizarea politică a țărănimii (ideologie poporanistă); atitudinea sa politică în preajma și în timpul primului război mondial a fost violent atacată; deputat în Parlamentul României.

C. Stere a scos, cu ajutorul germanilor, ziarul „Lumina”, editat special pentru soldații români de pe front. Tot el a redactat un memoriu politic, în 1917, în care afirma că soluția salvatoare, pentru întreg neamul românesc, ar fi așa unească cu Austro-Ungaria sau Germania, caz în care românii ar trebui să-l roage, în genunchi, pe Kaiser, să primească a le fi rege. Memoriul lui Stere nu i-a interesat pe germani, dar a interesat în mod deosebit pe unguri, care i-au și luat un interviu, publicat într-un ziar din Budapesta. Dar, în plină ocupație „mântuitoare” germană, să afirmi că viitorul României poate fi alături de dușmanul ereditar, a supărat pe nemți. Iar ei au hotărât să stingă „Lumina” lui Stere. Cazul lui Stere se mai „luminează” puțin dacă precizez că el – cu toate că s-a refugiat din Rusia în România – avusese reacții antiromânești, cu mult înainte de a veni în țară. De altfel, el vine în România nu pentru că ar fi iubit-o prea mult, ci pentru că era singura țară liberă, extrem de permisivă față de cei ce ardeau de dorul revoluției comuniste! Așa, în romanul său *În preajma revoluției*, atunci când părinții lui Vania Răutu (alias C. Stere), se sfătuiau, întrebându-se dacă e bine sau nu ca el să plece în România, tatăl său face o remarcă, cu trimitere la România: „Iar bărbații... nu știu ce să mai zic. Cu toții vorbesc o limbă pocită, de nu-i poți înțelege... țara aiasta nu-

i pentru Vania”⁽¹³⁴⁾.

Să nu se creadă că, în primul război mondial, actele de trădare au fost cazuri izolate. Ne-a lăsat mărturie un observator extrem de avizat și foarte bun scrutaător de conștiințe: „De altfel, trădarea era pretutindeni, de jur împrejurul nostru. O ceteai din ochii bucuroși de orice eșec pe front, de orice veste falsă...”⁽¹³⁵⁾. Și, pentru a stopa dezertările, automutilările și trădările, Curțile marțiale condamnau la moarte și executau, pe loc, toate aceste cazuri (recomand – am tot făcut-o până acum, dar în zadar – o carte tulburătoare, pe această temă, mai mult decât necunoscută și care mie, unuia, mi-a umplut sufletul de tristețe, numită *Moartea fratelui meu*, de G. M. Cantacuzino).

Abandonurile lașe, trădările din acei ani au fost posibile și pentru că o mare parte a neamului nostru nu era pregătită nici pentru suferință, nici pentru sacrificiu. Cu excepții, desigur, doar oamenii satului au acceptat, încrâncenați, să lupte și să moară, pentru că țara le-o cerea. Îndeosebi bucureștenii, dincolo de stoicismul cu care au suportat bombele lansate de Zeppelinuri, au fost cu totul nepregătiți pentru încercările prin care treceau; ne-o spune unul dintre ei, care nu s-a ferit deloc să bage adânc cuțitul în rană: „Crescuți într-o epocă de bun trai, de liniște, de prosperitate aproape continuă și aproape generală, bucureștenii nu aveau sufletul pregătit ca să îndure nici lipsurile materiale, nici zguduirile morale. Deși fondul acestui suflet nu este laș, totuși o lungă deprindere în belșug și nepăsare a găsit pe toată lumea aceasta prea slabă în fața evenimentelor prea mari”⁽¹³⁶⁾. Un ultim exemplu de trădător ordinar am să mai aduc, aici. Este vorba de mitropolitul Vasile Mangra, care adresează o „Scrisoare circulară către toate parohiile românilor ortodocși din Transilvania și Ungaria”. „Prea sfințitul” în cauză nu poate avea nici o scuză pentru că a cedat, laș, la presiunile ungurești. Contextul istoric, ostil, nici într-un caz nu poate justifica o așa de rușinoasă atitudine, de abandon moral, din partea unui înalt prelat, care ar fi trebuit sau să tacă, sau să-i îmbărbăteze, în speranță, pe românii ardeleni; iar dacă dușmanul secular l-ar fi pedepsit, trebuia să moară, pentru cauza românilor ardeleni, pe care „Dumnezeu” îi dete lui în grijă. Vasile Mangra, ca un slugoi fără onoare, primește din partea ungarilor poruncă – chiar când armatele române treceau Carpații și eliberau Transilvania, prin lupte grele – să se adreseze românilor pe care-i „păstorea”, printr-o „proclamație” – la fel de otrăvită ca și aceea a mitropolitului Conon din Muntenia, căzută sub ocupație germană.

Mangra, însă, nu se mulțumește doar cu o simplă proclamație, ci mai face și istorie, ca „om învățat” ce era, afirmând, printre altele,

în misiva lui popească, că „România, căreia ființă i-a dat patria noastră, Ungaria, căci Radu Negru de la Făgăraș a întemeiat principatul țării Românești, Dragoș din Maramurăș a întemeiat principatul Moldovei și cu sprijinul monarhiei habsburgice s-a ridicat și s-a întărit România modernă, liberă și independentă, care de bună voie s-a legat de monarhia noastră cu contract de credincioșie, cu făgăduieli de sprijinire reciprocă; România – spre marea noastră durere – a călcat făgăduiala de credință, a rupt pecețile contractului în chip perfid și a ridicat arma asupra înălțatului nostru împărat și rege și asupra acelor frați, care de doi ani de zile luptă pe moarte și pe viață cu o vitejie nemaipomenită, împotriva dușmanilor monarhiei”⁽¹³⁷⁾. Popa acesta odios nu știa, sau nu vroia să știe, că n-a existat nici un Radu Negru (o creație istoriografică), că România a fost creată împotriva voinței Austriei, că libertatea și-a dobândit-o prin sânge (1877-1878), iar nu prin vreun cadou al Austro-Ungariei, că tratatul de alianță, la care făcea trimitere, fusese încălcat, cu brutalitate, chiar de monarhia pe care-o slujea slugarnic, că el era de-o perfidie josnică, și nu România care-și începuse – după atâtea ezitări – marele său război național, tocmai ca să-i scoată pe români dintr-o robie rușinoasă/degradantă pentru o națiune ce-și respectă statutul de națiune. Sau, dacă știa toate aceste adevăruri, iar el susținea asemenea minciuni ordinare, pentru că așa i-o ceruseră ungarilor, atunci și-a trădat neamul cu premeditare.

Vasile Mangra (1850-1918); a făcut parte din delegația care a dus Memorandumul la Viena (1892); membru activ al Academiei Române (1909); dar, în 1910 deputat la Ceica, Bihor, pro-guvern ungar; ales mitropolit al Transilvaniei – 6 august 1916; V. Mangra, ca un slugoi fără onoare, primește din partea ungarilor poruncă – chiar când armatele române treceau Carpații și eliberau Transilvania, prin lupte grele – să se adreseze românilor pe care-i „păstorea”, printr-o „proclamație” otrăvită.

Ca și trădătorii de la București, Mangra, în „enciclica” lui marșează pe frica/ura românilor față de ruși, chemați să lupte împotriva armatei române care, chipurile, vine înfrățită „cu hoardele rusești, care au jefuit și aprins satele și bisericile lui Ștefan cel Mare...”, care au necinstit Putna și Suceava, locuri sfinte de închinare ale sufletului românesc”⁽¹³⁸⁾; și acest „prea sfințit” mizerabil mințea, cu nerușinare, poporul său, spunându-i că, alături de

români, vin și rușii. Carpații, în august-septembrie 1916, au fost trecuți doar de armata română, rușii refuzând să-i depășească, căci trebuiau să-i ia cu asalt pe la Vatra Dornei, spre a se întâlni cu armata română în câmpia transilvană. Spre finalul circulației sale, Mangra îndeamnă poporul peste care păstorea: „Față de noul dușman, care râvnește în chip atât de păcătos la știrbirea și la stricarea hotarelor patriei noastre, veți ști să luptați cu aceeași

îndârjire, vitejie și credință...⁽¹³⁹⁾. Spuneam că nici un context politic, fie el și extrem de ostil, nu poate justifica o asemenea poziție, îndeosebi la un om care în tinerețe slujise cauza națională, cu ocazia Memorandumului de la 1892 și a proceselor impuse, cu acest prilej, de către autoritățile ungurești liderilor naționali, apreciind-o drept ceea ce a fost: un gest de înaltă trădare față de poporul român. Și, ca și în cazul atâtor și atâtor lepre trădătoare, sunt sigur că

și „prea sfințitul” de care vorbesc, după dezrobirea pământurilor noastre de sub unguri, n-a fost dus în fața vreunei spânzurători sau a unui pluton de execuție, văzându-și, probabil, de „misiunea” sa arhierescă (divină!), până la sfârșitul vieții...

(va urma)

Note:

131. Ion I. Nistor, *Istoria Românilor*, vol. II, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2003, p. 294; 132. Ibidem; 133. Ibidem, p. 298;
 134. C. Stere, *În preajma revoluției*, II, roman, ediție și prefață de Z. Ornea, Ed. Cartea Românească, 1991, p. 466;
 135. Nicolae Iorga, *Orizonturile mele. O viață de om așa cum a fost*, B. p. t., ediție îngrijită, note și comentarii de Valeriu Râpeanu și Sanda Râpeanu, III, Minerva, București, 1981, p. 156;
 136. Conștantin Bacalbașa, *Capitala sub ocupația dușmanului, 1916-1918*, Brăila, 1921, p. 5., în *Istoria României în Texte*, p. 276;
 137. *Istoria României în Texte*, coord. Bogdan Murgescu, p. 273-274; 138; 139. Ibidem;

Paul-Mircea IORDACHE

Interviu cu Prof. univ. dr. Liviu Alexandru SOFONEA

Prof. univ. dr. Liviu Sofonea și Paul-Mircea Iordache în timpul interviului.

NOTĂ: Interviu acordat revistei „Vatra Noastră Românească” a fost înregistrat la Botoșani, în holul hotelului „Rapsodia”, la data de 13 mai 2017 – a doua zi după sesiunea științifică a Societății de Științe Matematice din România, desfășurată la Botoșani, în cadrul celei de a XXI-a Conferințe anuale a acestei societăți, manifestare închinată celei de a 125-a aniversări a nașterii celebrului matematician Octav Onicescu, botoșănean de origine. Prof. univ. dr. Liviu Alexandru Sofonea, Comitetul de Istorie și Filozofie a Științei și Tehnicii al Academiei Române, invitat la această manifestare științifică, a susținut prelegerea „*Elogium magisteri: Un OM între oameni!*” – Octav Onicescu fiindu-i, în anii '50 ai sec. trecut, îndrumătorul tezei de doctorat a distinsului nostru invitat.

P.M.I.: *În această frumoasă dimineață de mai, avem privilegiul de a fi alături de Domnul Prof. univ. dr. Liviu Alexandru Sofonea, președintele filialei Transilvania a Comitetului de Istorie și Filozofie a Științei și Tehnicii al Academiei Române. Domnia sa vine la Botoșani fiind invitat în cadrul Conferinței anuale a Societății de Științe Matematice din România, desfășurată, iată, în acest an, în orașul în care a văzut lumina zilei matematicianul Octav Onicescu. Alegerea nu-i întâmplătoare – în acest an, 2017, se împlinesc 125 ani de la nașterea vestitului matematician. Domnul Prof. univ. dr. Liviu Alexandru Sofonea este binecunoscut*

în mediul academic și tehnic-ingineresc, domnia sa având multiple participări la conferințele anuale de instalații: Conferința Națională de Instalații, desfășurată la Sinaia, apoi conferințele filialelor regionale – Moldova, la Iași; Transilvania, la Cluj-Napoca; Banat, la Timișoara; Valahia, la București și, nu în cele din urmă, filiala basarabeană, la Chișinău. Prezența la Botoșani a distinsului profesor universitar ne oferă posibilitatea acestui interviu. Privind activitatea domniei sale, remarcăm, dintru început, că doctorandul Liviu Alexandru Sofonea a fost discipolul lui Octav Onicescu. Domnule profesor, bine ați venit la Botoșani!

L.A.S.: Sunt onorat!

P.M.I.: *Cum vă simțiți, la noi?*

L.A.S.: Să mergem abrupt în problemă: Eu sunt în partea asta a Țării din 1917 – cam luna martie-aprilie, imediat după revoluția din Rusia – când a venit tatăl meu (Matei Sofonea, n.r.) aici, în unitatea care a constituit Regimentul de voluntari români-transilvăneni, format la Darnița, în Kiev, și care, ajuns la Iași, a defilat în fața regelui (România a intrat în război, spre partea finală). De-atuncia știu de Moldova – ce se discuta la noi – și de-atuncia am fost de multe ori în Moldova – mai puțin, mai rar, aici în Botoșani. Dar, să revin chiar la Botoșani. O primă amintire: o profesoară de științe naturale, doamna Fildan, s-a refugiat în 1940 (din Botoșani, n.r.), în Valea Jiului – unde m-am născut – devenind bună prietenă cu mama mea, fiindu-mi și profesoară de științe naturale; ea căsătorindu-se cu profesorul meu de istorie – Moșic se numea, era din Valea Jiului și avea studii la Padova, singurul de la care am învățat ceva despre istorie (făcând războiul pe frontul de răsărit, bineînțeles că a fost persecutat de staliști, dar el ne-a învățat istorie).

P.M.I.: *Istoria adevărată, care era prohibită în perioada bolșevică!*

L.A.S.: Asta m-a marcat pe mine... Eu nu știu de străbunicul meu din partea tatălui: era din Drăguș-Făgăraș, sat istoric, cercetat de brigada lui Dimitrie Gusti, lângă mănăstirea Sâmbăta de Sus. Pe străbunicul meu nu l-am întâlnit, dar pe bunicul meu, totalmente; și simt că-i și semăn lui: era un om aprig, fruntașul satului. Fundația Gusti, de cercetări etnografice, a funcționat în casa noastră din Drăguș. Pe el îl cunosc, din familia mamei. Numele

nu e Sofronia, cum sunt cunoscuții episcopi, ci Sofonea, care e numele unui profet mai mic din Vechiul Testament, și acest nume a fost luat de făgărășeni, mai ales în satul acesta: jumătate sunt Codrea și jumătate sunt Sofonea.

P.M.I.: *Da, în Transilvania exista feno-menul acesta, pentru a nu fi...*

L.A.S.: De ce a fost preluat?... pentru a nu fi maghiarizați.

P.M.I.: *A fost o reacție la opresiune, o formă de rezistență culturală a românilor.*

L.A.S.: Absolut!... Absolut!... Bunicul meu s-a căsătorit de trei ori. Dar, nu pentru că era o „barbă albastră”, ci pentru că așa a fost vitregia vieții: cele trei soții au murit din cauze naturale, asta era înainte de primul război mondial.

P.M.I.: *Atunci erau cu totul alte condiții de existență...*

L.A.S.: Bunicul are o piatră funerară în cimitirul din Drăguși, cu inscripția: „Aici zace întru Domnul Disea Jicului și cele trei soții ale lui”... Două dintre ele sunt tot cu numele de familie, Sofonea (Dionisie Sofonea alias Disea Jicului, n.r.). Deci, este o ramură gentilică. Repet: în satul acela, majoritatea sunt Codrea și Sofonea!

P.M.I.: *Așa ne-am conservat spiritualitatea românească dincolo de Carpați.*

L.A.S.: Și ți-am spus că nu-l cunosc pe străbunicul meu din partea tatălui, dar îl cunosc pe antecesorul lui, pe Ion Codru Drăgușanu. Și, acesta îmi este un model. Pelerinul transilvănean, care umbla mult prin lume, cu ideile revoluției de la 1848. Acestuia eu consider că-i aparțin. Îi simt prezența. El e înmormântat în Sibiu, în Biserica din groapă...

P.M.I.: *Vedeți, rădăcinile... Dacă noi reușim să conștientizăm rădăcinile, atunci identitatea noastră este mai tonică, spre deosebire de noua generație – din păcate, din nenorocire, din drama acestui popor – care începe să fie tot mai dezrădăcinată. Chiar ieri am avut un dialog cu un tânăr, profesor la o universitate din Paris, iar el, cu nonșalanță așa spune, afirma că-i cresc rădăcini și acolo. Pentru mine, opinia lui a fost un semnal: între rădăcinile tale ancestrale, românești și rădăcinile, să spunem, adventive, care pot crește pe aiurea... nu știu, poate că nu există o incompatibilitate, dar cred că există, totuși, o diferență fundamentală între cele două entități identitare... Noi va trebui să cultivăm înrădăcinarea adâncă a tineretului...*

L.A.S.: Uite, când mă întorc acasă, am să-ți trimit niște poze cu familia mamei și o poză cu Disea Jicului și Comisia folclorică Gusti, de prin 1926... Revenind: toată regiunea aceea (Țara Făgărașului, n.r.) a fost marcată de împotrivire față de regimul instalat, cu sprijin sovietic, după 1944. Toată populația a ajutat pe cei refugiați în munți; au dus de mâncare

P.M.I.: *Au fost ofițeri ai Armatei Române care au rezistat eroic în munți, mult timp după instaurarea regimului de sorginte stalinistă...*

L.A.S.: În Câmpulung, grupul lui Arnăuțoiu... au rezistat în speranța că vor veni aliații – circula, pe acolo, un cântec: „Ține Doamne partizanii / Până vin americanii!”... Și, de venit, au venit, dar...

P.M.I.: *Dar după cincizeci de ani...*

L.A.S.: Subiect închis. Revenind: din familia mamei, mă trag din preoți greco-catolici.

P.M.I.: *Dar dumneavoastră sunteți ortodox, totuși...*

L.A.S.: Asta-i marea mea șansă și, evident, o responsabilitate: eu m-am născut cu ecumenia creștină... Deci, din preoți memorandiști (semnatarii „Memorandumului” adresat împăratului Franț Iosif, pentru susținerea drepturilor românilor din Transilvania, n.r.). Pe străbunicul meu, din partea mamei, nu l-am întâlnit în viață – a murit cu câțiva ani înainte – dar simt că-mi aparține: preotul Andrei Centea, unul dintre memorandiști. A fost și actor la seminarul de teologie, preotul Andreicuț Centea. Simt că face parte din rădăcinile mele...

P.M.I.: *Da, aveți într-adevăr o ascendență cu care vă puteți mândri.*

L.A.S.: Ne adunam la Asuaj – asta-i la Sălaj, un sat arhaic de lângă Zalău – întreaga familie și pe urmă totul s-a spulberat, odată cu Pactul Molotov-Ribbentrop: agresiunea din Basarabia; cedarea Ardealului; a nordului Bucovinei... Și de atunci am trăit, numai și numai, în viscolirea istoriei.

P.M.I.: *Dumneavoastră nu ați fost afectat de ocupația din 1940...*

L.A.S.: Cum să nu?... Total! Dar nu eu...

P.M.I.: *Nu, nu, mă refer la zona Făgăraș...*

L.A.S.: Eu m-am născut în Valea Jiului, dar cei din Sălaj au fost expulzați în vagoane de vite; Diktatul de la Viena l-am trăit totalmente... Și nu chiar toată familia a fost expulzată: trebuia să rămână preotul satului, acolo, și a slujit mai departe, dar bunicul meu – care, desigur, era mai în vârstă – a plecat și a locuit cu mine, la Petroșani, într-o cameră, ca refugiat. Toate astea le-am trăit.

P.M.I.: *Ați avut o viață de om cu totul excepțională. De altfel, dumneavoastră – trebuie să vă felicităm – ați împlinit venerabila vârstă de 85 ani, la 17 aprilie 2017.*

L.A.S.: Colegii de la Brașov mi-au făcut o adevărată manifestație: au venit la Sibiu, mi-au dat niște diplome...

P.M.I.: *Universitatea din Brașov...*

L.A.S.: Acolo am lucrat mult timp.

P.M.I.: *Domnule profesor, vă propun să continuăm mai sistematic și să abordăm studenția dumneavoastră. Ce ne puteți spune despre studenție?...*

Prof. univ. dr. Liviu Sofonea și Paul-Mircea Iordache în timpul interviului.

L.A.S.: Romantică și zbuciumată!... M-am născut într-un loc absolut minunat, în Valea Jiului, în 1932; deci, când începe de fapt tulburarea istoriei: se termină perioada interbelică, Hitler vine la putere. Acesta este fractalul istoriei. Valea Jiului este fascinantă. De aceea am lăsat D-lui profesor (Ion Ciobănașu, Președintele Executiv al filialei din Botoșani a Societății de Științe Matematice din România, moderatorul sesiunii științifice din acest an, n.r.) un prospect cu Universitatea din Petroșani, sunt și niște poze cu vârful Mândra, sau Parângul Mare – al treilea vârf din țară –, este o zonă absolut fantastică... Multă mizerie (mare de tot), sifilis...

P.M.I.: *În perioada respectivă...*

L.A.S.: Da!... Boli profesionale: silicoză, poluare cu praf de cărbune (dar nu toxică, cum era cea de Copșa Mică, nu era cianurată), și tatăl meu a ajuns acolo după ce a fost student la Budapesta. El a avut bursă Gojdu, faimoasa bursă Gojdu pe care au asasinat-o...

P.M.I.: *Încă o crimă post-decembristă!*

L.A.S.: Ai văzut! Absolut o crimă! O crimă imprescriptibilă!... Gojdu, un macedonean, bogat, cu domenii în Austro-Ungaria, a dat fondul acesta pentru tinerii de credință ortodoxă, doritori să facă facultate – deci tatăl meu a fost bursier Gojdu.

P.M.I.: *Bursa Gojdu era destinată studenților ortodocși români, în antiteză cu opresiunea deznaționalizantă maghiară, el voind să sprijine elementul autentic românesc.*

L.A.S.: Evident! Evident!.. Deci tot ce s-a întâmplat în Austro-

Ungaria face parte din ancestralitatea mea... Tatăl meu, băiat de țaran, a lui Disea Jicului, se duce la Budapesta și devine, înaintea de orice, secretarul organizației „Petru Maior”, adică era economul acestei organizații a românilor...

P.M.I.: Prin ce an era asta?

L.A.S.: Prin 1913-1914, fiind cetățean de obârșie română, dar cetățean al Ungariei habsburgice – transilvănenii asta erau, făceau parte din imperiul dual. Mișcarea lor politică, a românilor transilvăneni, a fost glorioasă... Eu m-am născut cu astea, astea fac parte din mine, îmi aparțin vitellusului meu, vitalității mele – deci, tatăl meu fiind atunci cetățean maghiar, a fost mobilizat după toate normele, imediat după atentatul de la Sarajevo, după ce a început războiul. A fost concentrat ca student, după care l-au băgat în armată și trimis, cred că, pe frontul din Italia – anume, ca să nu fie în contact cu românii, asta era o strategie.

P.M.I.: Ne amintește de „Pădurea spânzuraților”, a lui Liviu Rebreanu...

L.A.S.: Pădurea spânzuraților îmi aparține mie, total, face parte din viața mea – după cum ai să vezi, că acolo ajungem... Pe urmă e mutat pe frontul de răsărit – și cred că a fost și în unitățile de luptă de la Przemyśl, acesta este Verdun-ul frontului de răsărit, marea bătălie de la fortăreața Przemyśl (armata rusă, fără a întâmpina rezistență, efectuează operațiunea de trecere a râului San și încercuirea fortăreței Przemyśl; în același timp, armatele austro-

Conferința anuală a S.Ș.M.R., 12.05.2017, Botoșani – Prof. univ. dr. Liviu Sofonea consultând materialele conferinței

ungare încearcă depresurarea cetății Przemyśl și recucerirea Lamberg-ului, puncte strategice în desfășurarea ostilităților; dar, bătălia de pe râul Niemen este o încercare eșuată a comandamentului german de a rupe aliniamentul de apărare al trupelor ruse; ca urmare, frontul din Prusia Orientală s-a stabilizat, n.r.) – nume foarte greu de pronunțat, dar eu îl auzeam când eram de-o șchioapă. Nu știu dacă a fost combatant, cu arma în mână, poate a fost felcer în serviciul sanitar, dar, oricum, pe acest front... De acolo fugă – ca Apostol Bologa – să intre la filantanteni, adică la ruși, și să scape de armata austro-ungară. Fuge, trece linia frontului: dezertează! Rușii îl capturează – România deja intrase în război...

P.M.I.: August, 1916...

L.A.S.: Da, asta trebuie să fi fost prin decembrie 1916. La ruși era încă țarismul, era înainte de revoluția din februarie, 1917 – deci asta trebuie să fi fost la sfârșitul anului 1916, când era tragedia din Moldova, dezastrul armatei române, ceea ce se cunoaște...

P.M.I.: Da, da, da!... Ocupația germană, a Bucureștiului...

L.A.S.: Exact, exact, deci repet: toate astea eu le retrăiesc mereu!... Deci, rușii îl internează undeva în imperiul lor, în Siberia...

P.M.I.: Acolo era locul lor favorit, pentru prizonieri...

L.A.S.: Dar, repet, nu ca și pe ceilalți. Imperiul Țarist era aliat cu România.

P.M.I.: Da, într-un fel, dar ați văzut, poate și din paginile revistei „Vatra Noastră Românească”, cum ne-au tratat ei...

L.A.S.: Dar eu am trăit aceste vremuri, ele fac parte din pagina 24

premiografia mea... Și acolo, a venit revoluția din februarie, abdicarea țarului, guvernul Kerensky, care continuă să lupte de partea Antantei – dar, toate astea s-au petrecut fulgerător, îți dai seama. În aceste condiții, un ofițer din armata austriacă, fugit și el, locotenentul Victor Deleu – are un tablou superb la Iași, pe str. Lăpușneanu, chiar în fața Palatului Unirii – organizează grupul voluntarilor români, ce vor forma un regiment care se va alipi armatei române.

P.M.I.: Dar, Deleu este român, nu austriac...

L.A.S.: Bineînțeles, dar poza din tabloul de pe str. Lăpușneanu îl prezintă într-o uniformă care, cred că, era uniformă austriacă – și el era un fugar din această armată...

(Nota redacției: La 23 februarie 1917, Ministerul de Război al României emite ordinul nr. 1191 prin care se constituie Corpul Voluntarilor ardeleni-bucovineni din Rusia, cu sediul la Darnița, lângă Kiev. La 5 martie 1917, voluntarii ardeleni emit un Memoriu-Manifest, cu următorul conținut: „Noi, ofițerii, gradații și soldații români de neam, jurăm pe onoare și conștiință că vom să luptăm în armata română pentru dezrobirea ținuturilor noastre românești de sub dominația Austro-Ungariei și pentru alipirea lor la România”.

La data de 13/26 aprilie 1917, se face cunoscut lumii manifestul voluntarilor ardeleni de la Darnița, care spunea: „Astăzi, când noi românii, ca și celelalte neamuri subjugate, ne-am convins

Panou publicitar în Piața Unirii din Iași – „Centenar 100”. Imaginea surprinde un moment în care generalul Constantin Prezan întâmpină pe voluntarii ardeleni (7 iunie 1918), în Piața Unirii din Iași, unde au depus și jurământul ca militari ai armatei române (ei fuseseră în armata austro-ungară și căzuseră prizonieri la ruși, „aliații” noștri). Prof. univ. Alexandru Sofonea mi-a împărtășit că ofițerul din imagine, care are fața parțial acoperită de profilul generalului, este chiar tatăl lui, această fotografie fiind binecunoscută în familia domniei sale (n. P.M.I.).

definitiv că nouă, ca români, nu ne mai este posibilă existența în cadrele statului austro-ungar; noi, care, în limbă, în cultură, în structura socială și în întreaga noastră ființă etnică și politică formăm un trup unic și nedespărțit cu toate celelalte părți constitutive ale națiunii române, cerem cu voință nestrămutată încorporarea noastră la România liberă, pentru a forma împreună cu ea, un singur stat național românesc [...] Pentru acest ideal ne punem în cumpănă tot ce avem, viața și averea noastră, femeile și copiii noștri, viața și fericirea urmașilor noștri. Și nu ne vom opri, până ce nu vom învinge ori vom pieri.”

Pe 4 iunie 1917, voluntarii ajung în gara Chișinău, unde sunt întâmpinați cu cel mai mare entuziasm de către populație. Voluntarii primesc aici un drapel românesc, iar în replică Victor Deleu, ofițer voluntar, răspunde: „Jurăm să ducem la Alba Iulia steagul pe care ni l-ați dat, sau să murim sub cutele lui în drum spre cetatea visurilor noastre...”

L.A.S.: Deci, acest ofițer face recrutarea asta de români transilvăneni și bucovineni și se organizează un regiment de voluntari români, cu ideea ca să se întoarcă în țară – România semnase, prin Marghiloman, armistițiul de la București, în fapt o capitulare, și pierduse și șansa de a-și menține revendicările prevăzute inițial, din moment ce semnase o „pace” separată – ... Grupul voluntarilor constituit la Darnița ajunge, cu trenurile dar și

pedestru, la Chișinău... Armata rusă, ai văzut cum s-a dizolvat: debandadă, terorizarea populației civile, prădăciuni, crime...

P.M.I.: *Molimă bolșevică.*

L.A.S.: Așa, și se instalează coșmarul bolșevic... Regimentul ăsta ajunge la Iași, se regroupează în Piața Unirii, în jurul statuii lui Cuza – de unde și celebra poză – și este primit de generalul Prezan, viitorul mareșal, care avea ca adjutant, un merituos ofițer, numit Ion Antonescu. Regimentul defilează în fața regelui, al cărui cabinet, cu Parlament, ministere și secretariat erau instalate în Palatul lui Cuza (care era reședința de vară), trăind epopeea aceea: Iași, capitală de război a României...

P.M.I.: *Iașul ajunsese la o populație de peste 300 de mii (incluzând și refugiații), la fel, Botoșaniul depășise, în aceste împrejurări, peste 100 de mii de locuitori...*

L.A.S.: Da... Am dat ieri un număr special din „Hystoria”, unui domn din Tiraspol (Acad. Mitrofan Cioban, Universitatea de Stat din Tiraspol, participant la a XXI-a Conferință anuală a S.S.M.R., desfășurată la Botoșani, n. red.), iar un alt exemplar îl voi da profesorului de la liceul „Lucian Blaga” din Tiraspol...

CASA POPORULUI – ACTUALUL PALAT AL PARLAMENTULUI ROMÂNIEI

(Continuare din nr. anterior)

Casa Poporului a intrat de trei ori în cartea recordurilor. Este clădirea care are cea mai mare greutate din lume, este cea mai scumpă clădire administrativă din lume dar și cea mai mare clădire administrativă folosită. Clădirea Palatului Parlamentului se află situată în partea centrală a Bucureștiului (în sectorul 5), pe

locul care astăzi se cheamă Dealul Arsenalului, încadrat de strada Izvor la vest și nord-vest, Bulevardul Națiunile Unite spre nord, Bulevardul Libertății la est și Calea 13 Septembrie la sud.

Clădirea, cu o suprafață desfășurată de 330.000 m², s-a înscris în "Cartea Recordurilor", la capitolul "Clădiri Administrative", pe locul 2 în lume, după clădirea Pentagonului, iar din punct de vedere al volumului, cu cei 2.550.000 m³ ai săi, pe locul 3 în lume, după clădirea de asamblare a rachetelor spațiale de la Cape Canaveral, din Florida și după piramida lui Quetzalcoatl din Mexic.

Vedere frontală nocturnă din axul bulevardului Unirii

Construcția depășește cu 2% volumul piramidei lui Keops din Egipt. De aceea poate fi considerată o lucrare faraonică: măsoară 270 m pe 240 m, 86 m înălțime, și 92 m sub pământ. Are 12 nivele la suprafață și alte 8 subterane. Pe verticală se disting trei registre, care corespund totodată și unor zone funcționale distincte.

P.M.I.: *Ion Iovcev, directorul acestui liceu...*

L.A.S.: Da, da, și vechi luptător pentru cauza românismului... Revenind: după această defilare, România reintră în război, pentru câteva zile, și prinde condiția de co-beligeranță la finele războiului. Dar, mă vei întreba: „La Alba Iulia, a fost acest regiment?”... Nu, dar regimentul acesta a asigurat paza zonei, pentru a nu se produce tulburări pe parcursul desfășurării marii adunări plebiscitare. Și chiar n-a fost nici o tulburare... Pe urmă vine Conferința de pace. Tatăl meu constată că n-are facultatea terminată – plecase student, din anul II sau III. Era „generația pierdută” a lui Hemingway... Și atunci, ce face?... O face și pe-a notarul, ocazional, și se înscrie la medicină; la Facultatea de medicină a Universității „Dacia Superioară” de la Cluj – prima serie: cu profesori ca Victor Babeș, Constantin Levaditi, Ștefan Gh. Nicolau, Nicolae Minovici, Iacob Iacobovici ș.a.m.d....

P.M.I.: *Domnule profesor, aș vrea să translăm discuția în perioada studenției dumneavoastră. Să facem un salt de generații...*

(va urma)

Clădirea are aproximativ 1000 încăperi, dintre care 440 birouri, peste 30 săli și saloane, patru restaurante, trei biblioteci, două parcări subterane, o sală de concerte. Numele sălilor și saloanelor din Palatul Parlamentului au fost alese după 1989, ele evocând evenimente importante din istoria poporului român sau personalități cunoscute pe plan mondial. Majoritatea sunt legate de aspirațiile românilor pentru Unire și de istoria parlamentarismului în România.

Casa Poporului a fost construită în cadrul proiectului București. După cutremurul din 1977, Nicolae Ceaușescu a ordonat "reconstruirea" Bucureștiului ca un nou oraș, așa că, începând cu anii 1978-'79, a avut loc concursul la nivel național pentru reconstruirea Bucureștiului.

După un concurs ce a durat aproape 4 ani, arhitecta Anca Petrescu a câștigat postul de arhitect șef al celui mai controversat proiect construit până acum în România. După cutremurul din 4 martie 1977, Nicolae Ceaușescu a căutat un amplasament pentru a dezvolta un program foarte mare de investiții. S-a preluat o idee, din 1935, a regelui Carol al II-lea, în al cărei proiect era prevăzută construirea Camerei Deputaților pe Dealul Arsenalului.

Acest proiect fusese conceput de cei mai mari arhitecți ai vremii. În 1938 s-a anunțat începerea demolărilor în vederea deschiderii acestui ax. A venit al Doilea Război Mondial și lucrurile au rămas doar pe hârtie, până în 1983, când a început construirea Casei Poporului. Ceremonia oficială a așezării pietrei fundamentale a avut loc la data de 25 iunie 1984.

Șantierul propriu-zis a început în anii 1980, cu demolarea a peste 7 km² din vechiul centru al capitalei și relocarea a peste 40.000 de oameni din această zonă. Printre clădirile dispărute se număra Mănăstirea Văcărești, Spitalul Brâncovenesc, Arhivele Naționale și Stadionul Republicii.

În 1989 costurile clădirii erau estimate la 1,75 miliarde dolari SUA, iar în 2006 la 3 miliarde Euro.

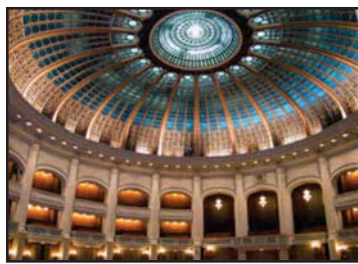
Construcția are o lungime de 270 metri, lățime de 245 metri, înălțime de 86 metri (peste cota 0), adâncime de 92 metri (sub nivelul solului) și o suprafață construită la sol de 66.000 metri pătrați. Clădirea este compusă din 23 de corpuri. Proiectul de reconstruire centrală a Bucureștiului cuprindea, pe lângă Casa Poporului, și altă serie de clădiri, cum ar fi: Ministerul Apărării Naționale, Casa Radio, Hotelul Marriott-Casa de Oaspeți, Casa Academiei Române, Parcul Izvor și Bulevardul Victoria Socialismului (actualul bulevard Unirii, n.r.).

Materiale și forță de muncă folosite:

1.000.000 m³ de marmură; 5.500 t ciment; 7.000 t oțel; 20.000 t nisip; 1.000 t balast; 900.000 m³ esențe de lemn; 3.500 t cristal; 200.000 m³ de sticlă; 2.800 de candelabre; 220.000 m² de covoare; 3.500 m² de piele. La construcție au participat 200

Vedere aeriană a complexului arhitectural Palatul Parlamentului – bulevardul Unirii

Sala de plen a Senatului Parlamentului României

Sala de ședințe a plenului Camerei Deputaților

arhitecți și aproximativ 20.000 muncitori, care au lucrat în trei ture, 24 ore pe zi.

Construcția Casei Poporului – clădire admirată, dar și contestată de puținii români otrăviți în simțiri – a început în 1984 și, inițial, ar fi trebuit finalizată în numai 2 ani.

Termenul a fost prelungit apoi până în 1990, însă nici în prezent nu este finalizată. Numai 400 de încăperi și 2 săli de ședințe sunt finisate și folosite, dintr-un total de 1.100 de spații proiectate.

Clădirea are 4 niveluri subterane și 2 adăposturi antiatomice, pentru că Nicolae Ceaușescu se temea de un război nuclear. Această grijă era îndreptățită, având în vedere că mărețul proiect a început în timpul Războiului Rece. Se pare că ar fi cerut construirea unor tuneluri subterane, care să-l ducă în siguranță până la aeroportul Otopeni, de unde să poată fugi din țară, în caz de primejdie.

Inginerul Traian Pop, care a lucrat pe șantier, a confirmat existența

unui tunel care face legătura între subsolul Casei și rețeaua de metrou, undeva între stațiile: Izvor și Politehnica. Nu există însă un metrou secret care să ajungă până la Otopeni.

La început lucrările au fost conduse de arhitectul Cezar Lăzărescu, unul dintre cei expropiați din cartierul Uranus. Casa lui a fost dărâmată pentru a face loc noului Bulevard Victoria Socialismului, așa cum a fost demolat aproape întregul cartier Uranus, 57.000 de familii fiind mutate forțat (după alte surse 40.000 de familii).

Funcția de conducător al șantierului a fost preluată ulterior de arhitecta Anca Petrescu, proiectanta palatului.

Muncitorii de pe șantier au lăsat în urma lor povești. Unele amuzante, altele înfricoșătoare. S-au găsit și mesaje scrise de zidari glumeți, pe pereții Palatului, precum: „Maria + Casa Poporului“, sau „AMR (Au mai rămas) 197, 196, 195... zile“.

S-a vorbit mult despre lucrătorii care și-au găsit sfârșitul aici, pe cel mai mare șantier al țării. Documentele confirmă 27 de morți în accidente de muncă, însă au circulat – și încă circulă – zvonuri legate de muncitori uciși, pentru a păstra tăcerea asupra unor tuneluri, sau camere secrete din clădire. Zvonuri false, contrazise chiar de arhitecta șefă, Anca Petrescu. Aceasta a infirmat cu tărie aceste ipoteze fanteziste, precizând că, atunci când murea un muncitor, procurorii militari făceau o anchetă amănunțită și se căuta un vinovat. Prin urmare, dispariția unor

angajați nu ar fi fost trecută ușor cu vederea.

Dispariția cartierului Uranus nu a fost o pierdere pentru București, ci o binefacere. A fost un cartier mizer, încă dintre cele două războaie mondiale, cartier-dormitor, în care colcăiau borfașii, hoții și prostituatele. Străzile erau înguste, cu case scunde și vetuste. Era un amestec de case dubioase și de gospodării cu grădinițe, cu bolte de vișă și pomi. Clădirile înalte erau rare, iar o parte mare din rețeaua stradală nu avea canalizare. Uranus era un cartier al lumii sărace și interlope, cartier care s-ar fi spulberat curând într-o mare capitală. Ceaușescu a avut neșansa

Adevărate comori din interiorul construcției sunt numeroasele sculpturi în marmură.

de a fi decis ștergerea aceluia focar de infecție, de înapoiere și de mahalagism.

Biserici demolate pentru a face loc Casei Poporului :

Enei, 1977; Albă Postăvari, 1984; Mănăstirea Cotroceni, 1984; Izvorul Tămăduirii, 1984; Gherghiceanu, 1984; Spirea Veche, 1984; Sf. Nicolae Sârbi, 1985; Sf. Nicolae, 1986; Sf. Nicolae Jitnița, 1986; Mân. Pantelimon, 1986; Doamna Oltea, 1986; Olteni, 1987; Sf. Vineri, 1987; Mân. Văcărești, 1987; Sf. Spiridon Vechi, 1987; Bradu Staicu, 1987; Sf. Treime, 1987; Sf. Mina, 1985; Izvorul Tămăduirii, 1982; Buna Vestire, 1981.

În general, arhitectura acestora dovedea sărăcia poporului nostru din ultimile 2-3 secole, lipsa de imaginație a unor meșteri constructori cu puțină vocație.

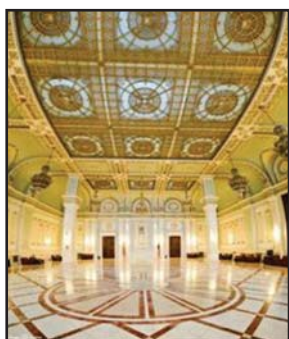
Un număr de 11 lăcașuri, mai valoroase, au primit fonduri pentru a fi mutate prin metode moderne. Dintre acestea, inginerul Eugen Iordăchescu a mutat opt: Mihai Vodă, Ansamblul Antim, biserica Mănăstirii Schitul Maicilor, bisericile: Olari, „Sfântul Ștefan“ Cuibul cu barză, „Sfântul Ilie“– Rahova, „Sfântul Ioan“ sau „Sfântul Ionică“– Piața, „Sfântul Gheorghe“– Capra.

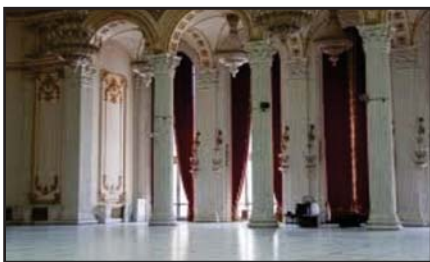
Nu trebuie uitat că pentru a construi Parisul modern, între anii 1853-1870, marele arhitect al lui Napoleon al III-lea, baronul Georges-Eugene Haussman a demolat, fără restricții, toate bisericile și capelele care i-au stat în calea proiectelor.

Deși lucrările la construcția Casei Poporului au fost inaugurate pe 25 iunie 1984, în prezența Ceaușeștilor, marele edificiu nu a fost terminat în totalitate nici până în ziua de azi.

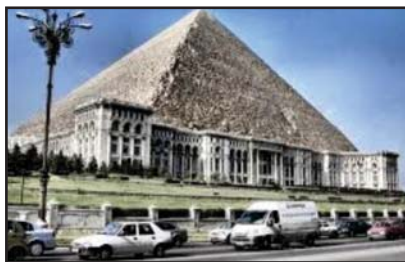

Covoarele enorme, draperiile create manual și clanțele din metale rare alcătuiesc opulența clădirii.

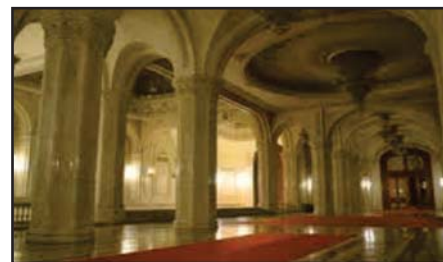

La rândul lor, decorațiunile sunt înfrumusețate cu foițe subțiri de aur.

Comparație cu piramida Keops

Adevărate comori din interiorul construcției sunt numeroasele sculpturi în marmură.

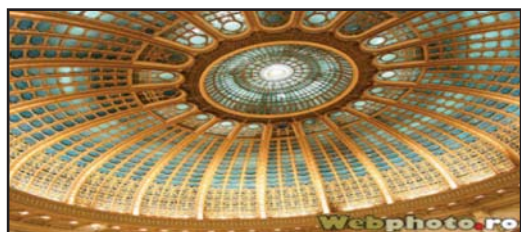
Potrivit arhitectei Anca Petrescu, instalațiile din subteran au rămas neterminate.

Cei ce au guvernat România după Nicolae Ceaușescu nu au fost în stare să termine edificiul, nici după un sfert de secol. Niște nevolnici, hoți și apatrizi.

Palatul Parlamentului României - monumentalitatea clădirii ce deține mai multe recorduri.

În 1990, magnatul american Rupert Murdoch a vrut să cumpere clădirea, cu 1 miliard de dolari, dar oferta sa a fost refuzată (nu începuse încă Marea vânzare a țării). În prezent, Casa Poporului este evaluată la 3 miliarde de euro.

Luminatoarele din bronz turnat sunt unice și reprezintă o adevărată comoară ascunsă între pereții Casei Poporului

Din 1994, în clădire funcționează Camera Deputaților – după ce sediul inițial al instituției, Palatul Camerei Deputaților, a fost donat de stat Bisericii Ortodoxe Române. Începând din 2004 aici se află și Senatul României – inițial fiind găzduit în fosta clădire a Comitetului Central al Partidului Comunist Român. De asemenea, Palatul Parlamentului găzduiește, în numeroasele sale săli și saloane, o întreagă varietate de evenimente, expoziții sau întâlniri.

În perioada 2003-2004 a fost construită o anexă din sticlă, de-a lungul ascensoarelor exterioare. Această construcție are ca scop facilitarea accesului la Muzeul Național de Artă Contemporană (MNAC), deschis în 2004, după o reamenajare în aripa vestică a palatului. În aceeași perioadă, un proiect ce susținea arborarea unui steag uriaș a fost anulat ca urmare a protestelor venite din partea publicului. Un drapel se afla deja arborat pe clădire dar a fost îndepărtat împreună cu suportul. (n. red.: în perioada tulbură, imediat postdecembristă, cu "proteste" dirijate ocult, deci înscenate, era posibil orice, dar, din cât se cunoaște, demolarea catargului, dintr-o structură de oțel inoxidabil, destinat să susțină un imens Tricolor, a fost dispusă de Petre Roman – pe-atunci,

prim-ministru –, cu argumentația că această clădire "nu este reprezentativă"... Fără comentarii! Totuși, parlamentarii noștri, la peste un sfert de secol de la colapsul loviturii de stat, instrumentată cu concursul K.G.B. și G.R.U., este cazul să se "trezească din somnul cel de moarte" și să reazeze pe clădirea

700 de candelabre de cristal și uși sculptate în lemn, valorează o adevărată avere Palatului Parlamentului României, TRICOLORUL – simbolul demnității noastre naționale).

Restaurantul, accesibil doar politicienilor, a fost renovat, proiect urmat de amenajarea unei piscine, saune și a unor facilități

Vedere panoramică nocturnă

sportive la nivelul 1 al subsolului.

De asemenea, din 1995, clădirea găzduiește sediul Inițiativei de Cooperare Sud-est Europeană (SECI), o organizație ce are ca scop o colaborare pentru reducerea nivelului criminalității transfrontaliere în țările membre.

O mare parte din clădire (aripa vestică, parte din aripa de est, parte din al doilea nivel, nivelul 3 subsol și celelalte aflate sub acesta), urmează a fi terminate. Intre timp, o parcare subterană se construiește în locul unui fost stadion, momentan folosit ca depozit, care a fost acoperit în timpul construcției palatului. De asemenea, se are în plan construirea unor tunele ce leagă Calea 13 Septembrie cu subsolul clădirii.

Adevărate comori din interiorul construcției sunt numeroasele sculpturi în marmură. La acestea se mai adaugă 700 de candelabre de cristal și uși sculptate în lemn, care valorează o adevărată avere. Luminatoarele din bronz turnat sunt unice și reprezintă o adevărată comoară ascunsă între pereții Casei Poporului. Nici decorațiunile din interiorul încăperilor nu sunt ieftine: covoarele enorme, draperiile create manual și clanțele din metale rare alcătuiesc opulența clădirii. Pe lângă acestea, monumentul este decorat cu sculpturi din ipsos, făcute în acea vreme în mărime naturală. La rândul lor, decorațiunile sunt înfrumusețate cu foițe subțiri de aur.

Inaugurarea oficială a palatului s-a desfășurat în ziua de 25 iunie 1984, în prezența Familiei Ceaușescu, cu toate că marele edificiu nu era terminat în totalitate. Și după cum am spus, nu a fost terminat nici până în ziua de azi. Probabil că dacă ar fi trăit, Nicolae Ceaușescu ar mai fi adăugat Bucureștiului și alte edificii remarcabile. Prin colecția de clădiri unicat, s-ar fi alăturat epocii lui Carol I-ul

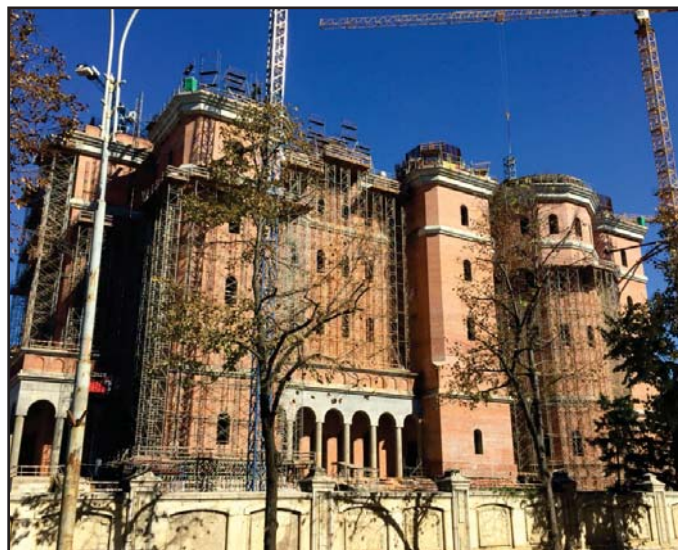
SE ÎNALȚĂ CATEDRALA MÂNTUIRII NEAMULUI

„Biserica este corabia care ajută pe oameni să treacă de la viața pământească vremelnică la viața cerească veșnică”

Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Imagini luate sept. 2017: între Cer și Pământ... Catedrala Neamului Românesc!

Imagini luate sept. 2017.: Se conturează, tot mai mult, masivitatea de cetate a construcției...

Date tehnice:

Suprafață: 7.200 mp; înălțime: 120 m; lungime: 126 m; Capacitate: 5.000 de persoane;
8 lifturi; 4 adăposturi antiatomice; 42 de cripte.

Srijiniți Catedrala Mântuirii Neamului

1. Direct la orice unitate de cult din cadrul Bisericii Ortodoxe Române, urmând a primi chitanță personalizată;
2. Prin depunere de numerar sau virament bancar în următoarele conturi BCR ale Patriarhiei Române:
  - LEI : RO53 RNCB 0075 0048 9503 0109 Sucursala Sector 4, București
  - EUR: RO96 RNCB 0075 0048 9503 0111 Sucursala Sector 4, București
  - USD: RO26 RNCB 0075 0048 9503 0110 Sucursala Sector 4, București

Varianta electronică a revistei „Vatra Noastră Românească” poate fi accesată de pe adresa: [WWW.UNVI.RO](http://www.unvi.ro)

Această publicație este realizată în cadrul proiectului «Botoșani – fereastră către lume» derulat de către Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Zona metropolitană Botoșani”, proiect finanțat din bugetul municipiului Botoșani;

Editor: Filiala Județeană Botoșani a Uniunii Vatra Românească;

Data publicării: septembrie 2017;

Conținutul acestei publicații nu reflectă neapărat poziția Municipiului Botoșani și nu implică nici o responsabilitate din partea acestuia.

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: Paul-Mircea Iordache;

Redactor-șef-adj.: Ion Negrei (R. Moldova);

Redactor-șef-adj.: Dumitru Covalciuc (Reg. Cernăuți, Uk.); **Redactori:**

Gică Manole, Dan Prodan, Elena Chirilă, Ortansa Albu;

Secretar de redacție: Florea Macovei

Tipărit în România lași
Str. Holboca, nr. 9-11
www.editurataida.ro

Prodot în România

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!